

16.12.2021

Potilastiedon arkiston toiminnalliset vaatimukset sosiaali- ja
terveydenhuollon tietojärjestelmille

16.12.2021

Sisällysluettelo

Sisällysluettelo	2
Esipuhe osajulkaisuun	3
3 Toiminnalliset vaatimukset	4
3.1 Tietojen hakeminen Potilastiedon arkistosta.....	4
3.1.1 Kertomustietojen hakemisen yhteiset vaatimukset (KHV)	4
3.1.2 Kuvailutietojen hakeminen	8
3.1.3 Asiakirjojen hakeminen	9
3.1.4 Hätähaku	9
3.1.5 Laajat haut	11
3.2 Asiakirjojen hallinta.....	12
3.2.3 Asiakirjan korvaaminen	12
3.4 Tahdonilmaisupalvelun asiakirjat	18
3.4.1 Kanta-Infomointimerkinnän tarkastaminen ja tekeminen.....	21
3.4.2 Luovutusluvan tekeminen ja peruminen	27
3.4.3 Kiellon tekeminen ja peruminen	30
3.4.4 Informoinnin, luovutusluvan ja kieltojen hakeminen järjestelmän sisäiseen käyttöön	34
3.4.5 Ylläpidettävät tahdonilmaisut	35
3.7 Ostopalveluiden hallinta	37
3.7.1 Yleistä ostopalveluiden hallinnasta	37
3.7.2 Ostopalvelun keskeiset käsitteet.....	41
3.7.3 Ostopalvelun valtuutuksen tietomalli.....	42
3.7.4 Ostopalvelun valtuutuksen hyödyntämisen prosessit	45
3.7.5 Vaatimukset	48

16.12.2021

Esipuhe osajulkaisuun

Tässä osajulkaisussa (Potilastiedon arkiston toiminnalliset määrittelyt version 1.3 errata) on huomioitu asiakastietolain [784/2021](#) muutokset.

Osajulkaisussa on mukana lisäksi kokonaisuutena luku 3.7 Ostopalveluiden hallinta, johon on tullut pieniä täydennyksiä katselmointien jälkeen verrattuna [edelliseen versioon 1.3](#). Lukuun on tarkennettu väestötason valtuutuksen käyttömahdollisuutta myös yksityisessä terveydenhuollossa.

Seuraava Potilastiedon arkiston toiminnallisten määrittelyjen versio 1.4 julkaistaan alkuvuonna 2022.

16.12.2021

3 Toiminnalliset vaatimukset

3.1 Tietojen hakeminen Potilastiedon arkistosta

Muutoksena julkaisun versioon 1.4 lukuun 3.1:

- Huomioitu asiakastietolaki 1.11.2021
- Lisätty laajat haut (luku 3.1.5) ja viittaukset siihen (luvut 3.1.1 ja 3.1.4)
- KHV3-vaatimusta tarkennettu
- Tarkennettu kuvausta ja vaatimuksia THL:n katselmointikommenttien pohjalta

3.1.1 Kertomustietojen hakemisen yhteiset vaatimukset (KHV)

Kertomustietojen haku voi olla

- luovutushaku muiden rekisterinpitäjien asiakirjoihin tai
- hakijan yksilöityyn omaan rekisteriin kohdistuva oman käytön haku tai
- potilasasiakirjojen haku mahdollisimman laajasti, jolloin Potilastiedon arkisto päättelee hakutilanteesta palautuksen laajuuden

Haku voidaan tehdä ennakkohakuna järjestelmän toimesta tai käyttäjän aktivoimana. Kertomustietojen hakeminen perustellaan hoitosuhteella tai muulla erityisellä syyllä.

Luovutushaku voidaan rajata suoraan sairaanhoitopiiriin yhteiseen potilastietorekisteriin niin haluttaessa. Sairaanhoitopiiriin omalle henkilöstölleen tuottama työterveyshuolto ei kuulu yhteisen potilastietorekisterin piiriin. Sairaanhoitopiiriin yhteiseen potilastietorekisteriin perustuvassa luovutushaussa haun tuloksesta rajataan pois ne asiakirjat, joissa rekisterinpitäjä on sairaanhoitopiiri ja työterveydenhuolto-rekisterin tarkenteena on rekisterinpitäjää vastaavan sairaanhoitopiiriin y-tunnus.

Potilaan luovutuslupa perustuva luovutushaku palauttaa tiedot kaikkien rekisterinpitäjien rekistereistä. Tietojen luovuttaminen edellyttää informointia, potilaan antamaa luovutuslupaa ja voimassa olevaa hoitosuhdetta. Lisäksi huomioidaan potilaan asettamat luovutuskiellot.

Tiedonhallintapalvelu (THP) kokoaa ja ylläpitää potilaskohtaisesti Potilastiedon arkistoon tallennetut, yksittäisen potilaan ns. keskeiset tiedot koosteiksi (sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella voidaan säätää siitä, mitkä ovat THP:n kautta näytettäviä keskeisiä tietoja).

16.12.2021

Potilastietojärjestelmässä keskeiset tiedot voidaan esittää yhdellä koontinäytöllä. THP:n kautta jaettava tieto voidaan yhdistää paikallisesti, käyttäjän omassa potilastietojärjestelmässä olevaan tietoon ja koota koosteyhteenvedoksi. THP:n koosteessa huomioidaan luovutushallinnan säännöt samalla tavalla kuin palvelutapahtumien ja asiakirjojen haussa. Tiedonhallintapalvelusta on erillinen dokumentti "Tiedonhallinnan periaatteet ja toiminnallinen määrittely (kanta.fi).

Kaikkien Potilastiedon arkistoon potilasasiakirjoja tuottavien tietojärjestelmien toteutuksissa tulee noudattaa seuraavia linjauksia:

Taulukko 3.1

Linjauksen ID	Linjaus
Linjaus KHL1	Ennen Potilastiedon arkiston tietojen hakemista sote-palvelunantajan lukuun toimivan käyttäjän on tunnistauduttava luotettavasti ja kirjauduttava järjestelmään. Tunnistamisessa tulee käyttää Väestörekisterikeskuksen myöntämää sosiaali- ja terveydenhuollon käyttöön tarkoitettua toimikorttia. Tarkemmat tiedot DVV:n www-sivulta: https://dvv.fi/varmenteet .
Linjaus KHL2	Järjestelmän tulee tukea sitä, että sote-palvelunantaja voi määritellä käyttövaltuudet ja pääsyn Kanta-tietoihin työntekijän työtehtävien mukaisesti.

Taulukko 3.2 Kertomustietojen hakemisen vaatimukset

Vaatimuksen ID	Vaatus	Rooli
Vaatus KHV1	Potilaan tietoja haettaessa pakollinen hakuehto on virallinen henkilötunnus tai tilapäinen yksilöintitunnus	Tietoja hakeva järjestelmä
Vaatus KHV2	Käyttäjän aktivoima haku vaatii kirjautumisen toimikortilla ja käyttöoikeuksien tarkistamisen.	Tietoja hakeva järjestelmä
Vaatus KHV3	Haun toteuttamiseksi tietoja hakevan järjestelmän tulee tarkistaa asiallinen yhteys käyttäjän ja potilaan välillä. Asiallinen yhteys (hoitosuhde) todennetaan viittaamalla Potilastiedon arkistoon tallennettuun voimassaolevaan palvelutapahtumaan.	Tietoja hakeva järjestelmä

16.12.2021

Vaatimuksen ID	Vaatus	Rooli
Vaatus KHV4	Potilastiedon arkistosta luovutushakua varten asiakkaalla tulee olla arkistoon tallennettu palvelutapahtuma-asiakirja ja tähän palvelutapahtumaan tulee haun yhteydessä viitata. Palvelutapahtuman tulee olla voimassa hoitosuhteen olemassaolon varmistamista koskevien sääntöjen mukaisesti.	Tietoja hakeva järjestelmä
Vaatus KHV5	Käyttäjän tulee antaa erityinen syy tilanteessa, jossa potilastietojärjestelmä ei pysty automaattisesti todentamaan hoitosuhteen olemassaoloa, kun käyttäjä hakee tietoja Potilastiedon arkistosta. Erityinen syy annetaan Potilastiedon katselun erityinen syy –koodistolla (THL- Potilastietojen katselun erityinen syy 1.2.246.537.6.240.2012). Lisäksi koodiarvoon ”muu syy” on liitettävä käyttäjän antama selitys. Erityinen syy selitteineen välitetään haun mukana Potilastiedon arkistoon. On huomattava, että myös erityistä syytä käytettäessä Potilastiedon arkistossa pitää olla vaatimuksen KHV4 mukainen palvelutapahtuma-asiakirja.	Tietoja hakeva järjestelmä
Vaatus KHV6	Käyttäjän käynnistämää hakua ei toteuteta ilman todettua asiallista yhteyttä tai muuta erityistä syytä.	Tietoja hakeva järjestelmä, potilastietojärjestelmä
Vaatus KHV7	Käyttäjän on oltava mahdollista hakea tiedot reaaliaikaisesti uudelleen Potilastiedon arkistosta, vaikka tietojärjestelmään olisi väliaikaistallennettu kopio tiedoista.	Tietoja hakeva järjestelmä
Vaatus KHV8	Haku ei lähtökohtaisesti hae tietoja hakijan omasta rekisteristä, mutta luovutus- ja hätähaaku tulee olla laajennettavissa koskemaan omaa rekisteriä yhdellä tai useammalla haulla. Laajoissa hauissa tämä vaatimus korvautuu vaatimuksella KHV8b . Kts. luku 3.1.5.	Tietoja hakeva järjestelmä
Vaatus KHV9	Potilastiedon arkistosta luovutettuja potilastietoja saa säilyttää asiakasjärjestelmässä hoitjakson ajan ja tämän jälkeen potilastiedot on tarpeen mukaan noudettava uudelleen.	Tietoja hyödyntävä järjestelmä

16.12.2021

Vaatimuksen ID	Vaatus	Rooli
Vaatus KHV10	Jos haussa saatu tulosjoukko on liian suuri palautettavaksi, järjestelmässä pitää kyetä rajaamaan hakua tarkemmin. Laajoissa hauissa tämä vaatimus korvautuu vaatimuksella KHV10b . Kts. luku 3.1.5.	Tietoja hakeva järjestelmä
Vaatus KHV11	Hakuvirheiden ilmoitukset haetaan Potilastiedon arkiston virhekoodistosta.	Tietoja hakeva järjestelmä
Vaatus KHV12	Tietoja hakevan järjestelmän on ilmoitettava käyttäjälle, mikäli potilaan luovutuslupa perustuva potilastietojen luovutus-, tai ennakkohaku ei voi palauttaa tietoja kaikessa laajuudessa informoinnin tai voimassa olevan luovutuslupan puuttumisesta johtuen.	Tietoja hakeva järjestelmä
Vaatus KHV13	Tietojärjestelmään voidaan toteuttaa kuvailutietojen tai hoitoasiakirjojen luovutushaku ennakkoon ennen tietojen varsinaista käyttöä. Järjestelmän on tarkistettava ehdot, jolla ennakkohaku voidaan käynnistää. Ennakkohaun hakusanomassa ei esitetä hakevan henkilön tunnistetietoja. Ehdot: ajanvaraus, lähete tai muu voimassa oleva palvelutapahtuma.	Tietoja hakeva järjestelmä, potilastietojärjestelmä
Vaatus KHV14	Sairaanhoitopiirin yhteisestä potilasrekisteristä haettaessa luovutushakuun voidaan käyttää erillistä palvelupyyntöä, joka kohdistuu ainoastaan yhteisrekisterin tietoihin.	Tietoja hakeva järjestelmä
Vaatus KHV15	Tiedonhallintapalvelun (THP) kokoamat keskeiset tiedot, koosteet, esitetään koontinäytöillä tai koosteyhteenvedolla, jolloin THP:n kautta jaeltava tieto voidaan yhdistää paikalliseen tietoon.	Potilastietojärjestelmä
Vaatus KHV16	Tiedonhallintapalvelun palauttamista koostetiedoista ja ylläpidettävien asiakirjojen tiedoista tulee tietojärjestelmässä koota potilastietojen yhteenvedo tai kyseisen koosteen yksittäinen koosteyhteenvedo.	Tietoja hyödyntävä järjestelmä
Vaatus KHV17	Mikäli keskeisten tietojen koosteita tallennetaan teknisistä syistä hyödyntävään järjestelmään väliaikaisesti, tulee ne hävittää palvelutapahtuman päättyessä.	Tietoja hyödyntävä järjestelmä

16.12.2021

Vaatimuksen ID	Vaatus	Rooli
Vaatus KHV18	Omasta rekisteristä haettaessa pitää voida hakea asiakirjan mikä tahansa versio. Laajoissa hauissa tämä vaatimus korvautuu vaatimuksella KHV18b . Kts. luku 3.1.5.	Tietoja hakeva järjestelmä

3.1.2 Kuvailutietojen hakeminen

Kuvailutietoja voidaan näyttää mm. esittämällä palautetut kuvailutiedot käyttäjälle siinä järjestyksessä kuin haku on ne palauttanut. Näytettäväksi valitaan keskeisimmät kuvailutiedot, kuten näkymätunnus, palvelutapahtuman ajankohta, palveluyksikkö jne. Lajittelutoiminnolla asiakirjojen kuvailutietolista voidaan muuttaa käyttäjän haluamaan järjestykseen. Tässä käytettävät kuvailutiedot ovat esimerkiksi: palvelutapahtuman ajankohta, asiakirjan luontiaika, palveluyksikkö jne. Suodatustoiminnolla rajataan näkyvillä olevat asiakirjat tiettyjen kuvailutietojen arvojen mukaisesti. Rajauksessa voidaan käyttää esimerkiksi näkymätunnusta tai palvelutapahtuman ajankohtaa, esim. "näytä vain palvelutapahtumien asiakirjat viimeiseltä kolmelta vuodelta", "näytä vain asiakirjoja, joissa on yhteenvetomerkintöjä" tai "näytä vuoden aikana luodut asiakirjat, joissa on laboratoriomerkintöjä".

Taulukko 3.3 Kuvailutietojen hakemisen vaatimukset

Vaatimuksen ID	Vaatus	Rooli
Vaatus KHV19	Kuvailutietoja haetaan joko asiakirjan tai palvelutapahtuman tasolla. Kuvailutietojen hakusanomassa kerrotaan kumpia kuvailutietoja haetaan.	Tietoja hakeva järjestelmä
Vaatus KHV20	Tietojärjestelmässä kuvailutietoja tulee voida näyttää, lajitella, suodattaa ja valita.	Tietoja hyödyntävä järjestelmä

16.12.2021

Vaatumuksen ID	Vaatus	Rooli
Vaatus KHV21	Kuvailutietojen hakemisessa on mahdollista käyttää seuraavia hakutekijöitä: Tekijä, rekisteritunnus, palvelutapahtuman ja asiakirjan aikaleimat, palvelutapahtumatunnus, organisaatietieto, näkymätunnus. Asiakirjan hakutekijöinä käytetään Potilastiedon arkiston MR dokumentin sallittuja hakuparametreja.	Tietoja hakeva järjestelmä

3.1.3 Asiakirjojen hakeminen

Käyttötapauksen tarkoituksena on kuvata asiakirjojen hakeminen arkistosta. Haut rajautuvat tässä käyttötapauksessa yhden potilaan tietojen hakuun.

Jos tiedetään täsmälleen, mitä halutaan, voidaan hakea suoraan asiakirjat kuvailutietojen haun tuloksesta. Esimerkiksi tietyn palvelutapahtuman asiakirjat tai tietyt yksilöidyt arkistoon siirretyt asiakirjat.

Taulukko 3.4 Asiakirjojen hakemisen vaatimukset

Vaatumuksen ID	Vaatus	Rooli
Vaatus KHV22	Haku pitää voida kohdentaa vain tietyn palvelutapahtuman asiakirjoihin tai tiettyihin yksilöityihin asiakirjoihin.	Tietoja hakeva järjestelmä
Vaatus KHV25	Hauulla pitää voida hakea sekä palvelutapahtuma- ja hoitoasiakirjojen kuvailutietoja että palvelutapahtuma- ja hoitoasiakirjoja, jolloin palautuvat myös haettujen palvelutapahtuma- ja hoitoasiakirjojen kuvailutiedot.	Tietoja hakeva järjestelmä

3.1.4 Hätähaku

Jos kyse on hätähausta (potilaslain 13 §:n 3 mom. 3 kohdan mukainen tilanne), luovutetaan Potilastiedon arkistosta tietoja ilman informointia ja potilaan antamaa luovutuslupaa, mutta mahdollisesti voimassa olevat Potilastiedon arkistoa koskevat luovutuskieollot rajaavat

16.12.2021

tulosjoukkoa. Luovutuskiellot voidaan ohittaa vain, mikäli potilas on kieltoja tehdessään näin halunnut ja ilmaissut tämän Potilastiedon arkiston kieltolomakkeella.

Mikäli potilaan hoito edellyttää potilastietojen luovutusta Potilastiedon arkistosta eikä potilas tai hänen laillinen edustajansa voi antaa luovutuslupaa, kysymyksessä voi olla hätätilanne, jossa potilas ei kykene vastaanottamaan informointia tai antamaan luovutuslupaa tai on jokin muu potilaslain tarkoittama este informoidun luovutusluvan saamiselle.

Hätätilanteessa keskeisiä terveystietoja haettaessa informointia ja luovutuslupaa ei vaadita, mutta tilanteessa huomioidaan potilaan tekemien kieltojen vaikutus palautettaviin tietoihin. Tietojärjestelmä voi tukea käyttäjää hätähakutilanteessa esimerkiksi ennalta määriteltujen hakukriteerien osalta.

Taulukko 3.5 Hätähaun vaatimukset

Vaatimuksen ID	Vaatimus	Rooli
Vaatus KHV23	Tietojärjestelmässä on toiminto 'Hätähaku', jonka käyttäjä pystyy valitsemaan tarpeen vaatiessa.	Potilastietojärjestelmä
Vaatus KHV24	Käyttäjä pystyy rajaamaan hakua hätähakutilanteessa.	Tietoja hakeva järjestelmä
Vaatus KHV27	Hätähaun yhteydessä tietoja hyödyntävän järjestelmän on automaattisesti haettava myös potilaan mahdolliset tahdonilmaisut (hoitotahto ja elinluovutustahto). Laajoissa hauissa tämä vaatimus korvautuu vaatimuksella KHV27b . Kts. luku 3.1.5.	Tietoja hakeva järjestelmä, Tietoja hyödyntävä järjestelmä
Vaatus KHV28	Hätähaun yhteydessä pitää voida hakea tietoa myös hakijan omista rekistereistä. Laajoissa hauissa tämä vaatimus korvautuu vaatimuksella KHV28b . Kts. luku 3.1.5.	Tietoja hakeva järjestelmä

16.12.2021

3.1.5 Laajat haut

Käyttötilanteeseen kohdennettujen palvelupyynnöiden lisäksi käytettävissä on palvelupyynnöt potilasasiakirjojen hakuun ja keskeisten tietojen hakuun, joissa palautetaan kaikki tiedot, jotka kyseisillä hakupyynnöillä on mahdollista palauttaa.

Potilasasiakirjojen haku (PPB) kattaa palvelutapahtuma- ja hoitoasiakirjojen luovutushaun, hätähaun, haun ostopalvelutilanteessa, ennakko- ja haun hakijan omasta rekisteristä. Potilastiedon arkisto palauttaa kyselysanomassa annettujen tietojen perusteella laajimman mahdollisen yhdistelmän tietoja.

Keskeisten tietojen haku (PPC) on näkymäperusteinen haku, jolla voi hakea keskeisten terveystietojen koostetiedot, viimeisimmän terveys- ja hoitosuunnitelman (YHOS) ja ajantasaisen hammasstatuksen tiedot (HAMK). Kokonaisuus käsittää luovutushaun, hätähaun sekä haun ostopalvelutilanteissa.

Taulukko 3.6 Laajoja hakuja koskevat vaatimukset

Vaatimuksen ID	Vaatus	Rooli
Vaatus KHV8b	Laajoissa hauissa hakua ei erikseen laajenneta koskemaan omaa rekisteriä, koska näillä hauilla haetaan lähtökohtaisesti kaikista rekistereistä.	Tietoja hakeva järjestelmä
Vaatus KVV10b	Jos hakutulos palauttaa vain osan tulosjoukosta, hakevan järjestelmän tulee kyetä tekemään jatkohakuja kunnes koko tulosjoukko on palautunut (hakutuloksen sivutus).	Tietoja hakeva järjestelmä
Vaatus KVV18b	Potilasasiakirjojen haulla pitää pystyä hakemaan hakijan omasta rekisteristä asiakirjan kaikki versiot, joista käyttäjä voi katsoa haluamaansa versiota.	Tietoja hakeva järjestelmä
Vaatus KHV27b	Laajoissa hauissa hätähaun yhteydessä ei erikseen haeta tahdonilmaisuja, koska ne palautuvat automaattisesti.	Tietoja hakeva järjestelmä
Vaatus KHV28b	Laajoissa hauissa tiedot palautuvat oletuksena automaattisesti kaikista rekistereistä. Hakijan omaa rekisteriä koskevat ostopalvelutilanteessa normaalit luovutussäännöt.	Tietoja hakeva järjestelmä

16.12.2021

3.2 Asiakirjojen hallinta

Muutoksena julkaisun versioon 1.3 (2021) lukuun 3.2:

- Huomioitu asiakastietolaki 1.11.2021
- Tahdonilmaisupalvelun asiakirjojen mitätöinti (luku 3.2.3)
- AHV51-vaatimuksen tekstiä selvennetty

Luvut 3.1.–3.2.2 sekä luku 3.2.1.1 on julkaistu [toiminnallisessa määrittelyssä versio 1.3](#)

3.2.3 Asiakirjan korvaaminen

Potilastiedon arkistoon tallennettu potilasasiakirja korvataan pääasiallisesti silloin kun asiakirjaan tietoihin tai asiakirjan merkintöihin kohdistuu korjauksia, jotka päivittävät asiakirjan tietoja tai kun potilasasiakirja mitätöidään, Potilastiedon arkisto: rajapintakäyttötapaukset arkiston ja liittyvän järjestelmän välillä -dokumentissa esitettyjen käytötapausten mukaisesti. Asiakirjan tietojen tai asiakirjan merkintöjen korjaus tuottaa asiakirjasta uuden version, joka korvaa aiemmat tiedot sisältäneen asiakirjan (syykoodi 1). Asiakirjan mitätöinnissä asiakirja korvautuu uudella, mitätöivällä asiakirjalla (syykoodi 2).

Asiakirjan korvaaminen noudattaa Muodosta asiakirja-luvun periaatteita, huomioiden asiakirjojen mahdollisesti muuttuvat tiedot. Pääasiallisesti asiakirjan versionumero kasvaa yhdellä, ja asiakirja saa uuden yksilöintitunnuksen. Asiakirjassa on lisäksi alkuperäisen asiakirjan yksilöintitunnus, joka viittaa asiakirjan ensimmäiseen versioon. Poikkeuksen tähän sääntöön muodostavat seuraavat asiakirjat:

- Ylläpidettävä asiakirja (terveys- ja hoitosuunnitelma) päivitetään muista asiakirjoista poiketen tallentamalla uusi asiakirja, jossa viitataan edelliseen Tiedonhallintapalvelusta löytyvään ylläpidettävään asiakirjaan. Asiakirjan versionumero on aina yksi (kyseessä asiakirjan arkistointi, ei korvaus, joten syykoodit eivät ole käytössä).
- Lomakeasiakirjoista henkilökohtaisesti allekirjoitettavien todistusten sekä lausuntojen tietoihin kohdistuvat korjaukset vaativat mitätöivän asiakirjan tallennuksen, joka mitätöi vanhan asiakirjan. Samassa yhteydessä tallennetaan uusi asiakirja, joka sisältää korjatut tiedot. Uuden asiakirjan versionumero on aina yksi eikä se sisällä viittausta edelliseen, mitätöityyn asiakirjaan (kyseessä asiakirjan arkistointi, ei korvaus, joten syykoodit eivät ole käytössä).

16.12.2021

Asiakirjan tietoja voidaan myös korjata siten, että asiakirjojen aiemmat versiot poistuvat käytöstä (syykoodi 3). Asiakirja voidaan myös mitätöidä siten, että asiakirjan aiemmat versiot poistuvat käytöstä (syykoodi 4). Poikkeuksen näihin sääntöihin muodostavat seuraavat asiakirjat:

- Ylläpidettävät asiakirjat (syykoodit eivät ole käytössä). Poikkeuksen tähän luo tilanne, jossa terveys- ja hoitosuunnitelman tuottanut rekisterinpitäjä mitätöi itse tuottamansa terveys- ja hoitosuunnitelman (tässä tapauksessa syykoodit 2 ja 4 ovat käytössä).
- Palvelutapahtuma-asiakirjat ja tahdonilmaisun asiakirjat (esimerkiksi elinluovutustahto ja hoitotahto), joiden tietojen korjaaminen tai asiakirjan mitätöinti siten, että asiakirjan aiemmat versiot poistettaisiin käytöstä, ei ole mahdollinen (käytössä syykoodit 1 ja 2). Lisäksi palvelutapahtuma-asiakirja voidaan mitätöidä vain jos siihen kuuluvat hoitoasiakirjat on mitätöity.
- Tahdonilmaisupalvelun asiakirjat (Kanta-informointi, Potilastiedon arkiston luovutuskielto ja Potilastiedon arkiston laaja luovutuskielto), joiden tietojen korjaaminen on mahdollista tuottamalla asiakirjasta uusi versio (syykoodi 1) ja mitätöinti vain siten, että aiempi versio poistuu käytöstä (syykoodi 4) ja vain ensimmäisen version voi mitätöidä.

Asiakirjoja voi korvata niiden rekisterinpitäjä. Poikkeuksen tähän sääntöön muodostavat tahdonilmaisupalvelun asiakirjat, joiden rekisterinpitäjä on Kela. Näitä asiakirjoja voi korvata terveydenhuollon rekisterinpitäjät sekä kansalaiset Omakannan kautta. Poikkeuksen muodostavat myös tietyt, ostopalvelutilanteisiin liittyvät tapahtumaketjut. Edellä mainittuihin liittyvät asiakirjojen korvaukset kuvataan tarkemmin luvussa 3.7: Ostopalveluiden hallinta.

Asiakirjan korvaamista ohjaavat seuraavat periaatteet:

- Asiakirjan tietojen korjausta (syykoodi 1) käytetään, kun aikaisemmin arkistoidun tiedon tilalle tulee uutta, voimassa olevaa, korjattua tietoa. Korjaus tuottaa asiakirjasta uuden version, joka korvaa aiemmat tiedot sisältäneen asiakirjan ja tämän jälkeen potilasasiakirjan luovutushaku palauttaa vain sen uusimman version.
- Mitätöintiä (syykoodi 2) käytetään, kun asiakirjaan ei tule uutta voimassa olevaa tietoa.

16.12.2021

- Mitätöintiä käytetään silloin, kun asiakirja on arkistoitu väärälle potilaalle (AHV39-AHV41) tai kun asiakirja on arkistoitu väärälle rekisterinpitäjälle, rekisteritunnukselle ja/tai rekisteritarkenteelle (AHV44) (syykoodi 4).
- Jos asiakirja on mitätöity, potilasasiakirjan luovutushaku ei palauta mitään. Rekisterinpitäjän on kuitenkin mahdollista hakea itselleen oman rekisterinsä kaikki asiakirjan versiot, jolloin haku palauttaa uusimman asiakirjan sekä sen edeltävät versiot, aiemmat mitätöidyt asiakirjat ja niiden edeltävät versiot.

Poikkeuksen muodostavat asiakirjat, joiden tietoja on korjattu tai asiakirjat on mitätöity siten, että niiden aiemmat versiot on merkitty käytöstä poistettaviksi (syykoodit 3 ja 4). Käytöstä poistettujen asiakirjojen rekisteriin siirretyt potilasasiakirjat eivät ole haettavissa hoidolliseen käyttöön, mutta rekisterinpitäjä pääsee niihin edelleen käsiksi Kanta-palvelun arkistonhoitajan käyttöliittymän kautta. Käytöstä poistettujen rekisteriin siirrettyjä asiakirjoja ei luovuteta Potilastiedon arkistosta toisille terveydenhuollon palvelujen antajille. Nämä asiakirjat hävitetään Potilastiedon arkistosta lopullisesti kun niiden säilytysajat umpeutuvat.

Asiakirjojen korvaamiseen liittyvät myös seuraavat linjaukset:

Taulukko 3.11

Linjaus ID	Linjaus
Linjaus AHL3	Rekisterinpitäjä voi korvata omia arkistoon tallennettuja asiakirjojaan. Syykoodien soveltamisesta on tarkemmat ohjeet dokumentissa PTA: rajapintakäyttötapaukset arkiston ja liittyvän järjestelmän välillä.
Linjaus AHL4	Potilasasiakirja mitätöidään-Potilastiedon arkistosta tallentamalla olemassa olevan asiakirjan tilalle uusi tyhjä, edellisen asiakirjan mitätöivä asiakirja. Tyhjällä asiakirjalla tarkoitetaan asiakirjaa, jonka sisältöosa on tyhjä hoidollisesta asiakirjasisällöstä. Tarkemmat soveltamisohjeet kuvataan PTA: rajapintakäyttötapaukset arkiston ja liittyvän järjestelmän välillä -dokumentissa.
Linjaus AHL5	Tallennettaessa korvaavaa hoitoasiakirjaa noudatetaan uuden asiakirjan muodostamisen sääntöjä. Lisäksi uuden asiakirjan kuvailutietoihin tuotetaan versiointitiedot.

16.12.2021

Linjaus ID	Linjaus
Linjaus AHL6	Korvaavan hoitoasiakirjan arkistointisanomaan tuotetaan aina tieto asiakirjan korvauksen syystä (eArkisto Asiakirjan korvauksen syy, 1.2.246.537.5.40178.2008; tarkista koodiston ajantasainen tietosisältö aina koodistopalvelimelta).
Linjaus AHL8	Rekisterinpitäjän käytössä ja vastuulla oleva lääkinnällinen laite, ohjelmisto tai robotti (OHJ-rooli) voi suorittaa asiakirjojen korvauksia. Toteutukset on tehtävä THL:n tai muun kansallisen tahon tarkemmissa toiminnallisissa määrittelyissä kuvatus mukaisesti.

Ylläpidettäviin keskeisiin terveystietoihin kuuluvien asiakirjoihin korvaamisessa tulee potilastietojärjestelmien toteutuksissa noudattaa seuraavia vaatimuksia:

Taulukko 3.12

Linjaus ID	Linjaus
Linjaus AHL7	Keskeisiin terveystietoihin kuuluvien ylläpidettävien asiakirjojen muutostilanteessa asiakirja tallennetaan tuottaneen palvelunantajan edustaman rekisterinpitäjän rekisteriin uutena asiakirjana. Tiedonhallintapalvelu hallinnoi tietoa, missä rekisterissä on uusimman voimassa oleva ylläpidettävä asiakirja.

Taulukko 3.13

Vaatus ID	Vaatus	Rooli
Vaatus AHV30	Järjestelmän tulee pystyä hakemaan Potilastiedon arkistosta asiakirjan uusimman version korjausta tai päivitystä varten. Järjestelmä tallentaa ylläpidettäviin keskeisiin terveystietoihin kuuluvien asiakirjojen päivitykset ja korjaukset tallentamalla arkistoon uuden version asiakirjasta. Uuden asiakirjan kuvailutiedoissa tulee viitata pohjana käytettyyn asiakirjaan.	Tietoja tuottava järjestelmä, arkistoon tietoja toimittava järjestelmä

Kertomusasiakirjan korvaamiseen liittyen potilastietojärjestelmien toteutuksissa tulee noudattaa seuraavia vaatimuksia:

16.12.2021

Taulukko 3.14

Vaatus ID	Vaatus	Rooli
Vaatus AHV34	Oikeellista tietoa ei saa korjauksen seurauksena poistaa asiakirjalta ellei sitä siirretä toiselle asiakirjalle. Korvauksen kohteena olevan asiakirjan niihin tietoihin, joihin korjaukset eivät kohdistu, ei saa kohdistua sisällöllisiä muutoksia. Sisällöllisen muutoksen määrittäminen perustuu luvussa 3.3. Merkintöjen käsittely esitettyihin linjauksiin ja vaatimuksiin.	Tietoja tuottava järjestelmä
Vaatus AHV35	Muuttuneita merkintöjä tulee voida käsitellä kuten on kuvattu kohdassa Merkintöjen käsittely.	Tietoja tuottava järjestelmä
Vaatus AHV49	Lääkinnällinen laite, ohjelmisto tai robotti (OHJ-rooli) voi korvata asiakirjan. Toteutus on tehtävä THL:n tai muun kansallisen tahon tarkemmissa toiminnallisissa määrittelyissä kuvatun mukaisesti.	Tietoja tuottava järjestelmä
Vaatus AHV50	Hoitoasiakirjan siirtäminen saman potilaan toiseen palvelutapahtumaan tulee tehdä tuottamalla hoitoasiakirjasta uusi versio, missä on viitattu oikeaan palvelutapahtumaan.	Tietoja tuottava järjestelmä
Vaatus AHV51	Rekisterinpitäjän tulee aina voida korjata tuottamiaan asiakirjoja tai asiakirjojen merkintöjä rakenteisessa muodossa samalla tietojärjestelmällä, kuin millä asiakirja tai asiakirjan merkintä on alun perin laadittu.	Tietoja tuottava järjestelmä

Potilaan henkilötietojen muuttamiseen liittyen tulee tietoja tuottavien järjestelmien toteutuksissa noudattaa seuraavia vaatimuksia:

Taulukko 3.15

Vaatus ID	Vaatus	Rooli
Vaatus AHV36	Järjestelmän tulee mahdollistaa potilaan henkilötietojen muuttaminen (ja täydentäminen) palvelutapahtuma-asiakirjaan ja kaikkiin palvelutapahtumaan liittyviin hoito- ja potilasasiakirjoihin.	Tietoja tuottava järjestelmä
Vaatus AHV37	Henkilötietojen muuttaminen tulee tehdä kaikkiin samassa kontekstissa esiintyviin asiakirjoihin. Samalla kontekstilla tarkoitetaan esimerkiksi kaikkia samaan palvelutapahtumaan tai samaan hoito- ja palvelukokonaisuuteen liittyviä asiakirjoja.	Tietoja tuottava järjestelmä

16.12.2021

Vaatus ID	Vaatus	Rooli
Vaatus AHV38	Jos potilaan henkilötunnusta muutetaan jollekin palvelutapahtuman asiakirjalle, tulee varmistaa, että kaikille palvelutapahtuman potilasasiakirjoille tallennetaan ensimmäisenä virallinen voimassa oleva henkilötunnus ja sen jälkeen aiemmat henkilötunnukset. Potilaan henkilötunnuksen muuttaminen toteutetaan voimassaolevien käytäntöjen mukaisesti (muuttamisessa ei voi hyödyntää esimerkiksi korjaajan roolia, joka on ensisijaisesti tarkoitettu virheellisen tiedon korjaamiseen).	Tietoja tuottava järjestelmä

Väärälle henkilölle kirjatun tiedon korjaamiseen liittyen tulee potilastietojärjestelmien toteutuksissa noudattaa seuraavia vaatimuksia:

Taulukko 3.16

Vaatuksen ID	Vaatus	Rooli
Vaatus AHV39	Väärälle potilaalle tallennettu asiakirja (tai asiakirjaketju) mitätöidään tallentamalla sen tilalle uusi tyhjä, asiakirjan mitätöivä asiakirja. Tyhjän asiakirjan näkymätietojen ja alkuperäisen asiakirjan yksilöintitunnisteen (setID) tulee olla samat kuin mitätöitävällä asiakirjalla. Tyhjän, mitätöivän asiakirjan body-osuudessa saa olla vain potilaan yksilöintitunnus ja merkinnän tekijän tiedot sekä hoitoasiakirjalla edellä mainittujen lisäksi hoitoprosessin vaihe.	Tietoja tuottava järjestelmä
Vaatus AHV40	Potilasasiakirjaa tai potilasasiakirjaketjua ei voi vaihtaa toiselle henkilölle pelkästään asiakirjalla olevaa henkilötunnusta muuttamalla.	Tietoja tuottava järjestelmä
Vaatus AHV41	Väärälle henkilölle kirjatun merkinnän korjaaminen ja poistaminen tapahtuu kuten on kuvattu tämän dokumentin luvuissa 3.3.1–3.3.3.	Tietoja tuottava järjestelmä

Poikkeus- ja virhetilanteiden käsittelyssä tietoja tuottavien järjestelmien toteutuksissa tulee noudattaa seuraavia vaatimuksia:

16.12.2021

Taulukko 3.17

Vaatumuksen ID	Vaatus	Rooli
Vaatus AHV42	Asiakirjan versiointi edellyttää, että asiakirja on tallennettu Potilastiedon arkistoon. Jos versioitua asiakirjaa ei löydy arkistosta, tästä aiheutuu virhe, josta tulee informoida tallennuspyynnön tekijää.	Tietoja tuottava järjestelmä
Vaatus AHV43	Jos kaksi toimijaa yrittää päivittää samaa Tiedonhallintapalvelussa ylläpidettävää asiakirjaa samaan aikaan, vain ensimmäinen päivitys onnistuu. Tallennuksesta virheilmoituksen saanut järjestelmä informoi käyttäjää tallennuksen epäonnistumisesta ja sen syystä.	Tietoja tuottava järjestelmä
Vaatus AHV44	Asiakirjan rekisterinpitäjän, rekisterin ja rekisterin tarkenteen muuttaminen edellyttää asiakirjojen mitätöintiä tallentamalla tilalle uudet tyhjät asiakirjat, jotka mitätöivät muutoksen kohteena olevat asiakirjat sekä uusien asiakirjojen tallentamisen oikeilla tiedoilla.	Tietoja tuottava järjestelmä

3.4 Tahdonilmaisupalvelun asiakirjat

Muutoksena julkaisun versioon 1.3 (2021) lukuun 3.4:

- Huomioitu asiakastietolaki 1.11.2021
- Otsikko muutettu
- Johdantotekstiin lisätty tahdonilmaisupalvelun kuvaus ja asiakastietolain muutosten vaikutus sen lomakkeiden käsittelyyn
- Vaatimusta SHV1 tarkennettu
- Lisätty Kanta-informointimerkinnän tarkastaminen ja tekeminen (luku 3.4.1)
 - Lisätty uudet vaatimukset SHV40, SHV41, SHV42, SHV43, SHV45, SHV39
- Muutettu edellisen kohdan aliluvuksi: Informointimerkinnän tarkastaminen ja tekeminen (luku 3.4.1.1)
- Lisätty Luovutusluvan tekeminen ja peruminen (luku 3.4.2)
 - Lisätty uudet vaatimukset SHV46, SHV47, SHV48
 - Poistettu vaatimus SHV09 (Suostumusasiakirja on oltava paperisena ja arkistoitava)

16.12.2021

- Muutettu edellisen kohdan aliluvuksi: Suostumuksen tekeminen ja peruminen (luku 3.4.2.1)
- Kiellon tekeminen ja peruminen muutokset (luku 3.4.3)
 - Johdantotekstiin lisätty laaja kiello (uusi lomake) ja kieltojen käsittely ja toiminta yhdessä sekä kieltojen tulostus
 - Vaatimuksia SHV11, SHV12, SHV13, SHV14 tarkennettu/selvennetty tekstiä
 - Lisätty vaatimukset SHV36, SHV37, SHV38
- Lukuun 3.4.4 muutettu luvun nimi ja yhdistetty vaatimukset SHV24, SHV25 ja SHV26 yhdeksi vaatimukseksi SHV24
- Lukuun 3.4.5 lisätty uusi vaatimus SHV35 ja tarkennettu muiden vaatimusten tekstejä
- Tarkennuksia kommenttikierroksen ja THL:n katselmoinnin pohjalta.
- Kanta-infon osalta termimuutos potilas -> potilas/asiakas

Tahdonilmaisupalvelu on Kanta-palveluihin kuuluva tietojärjestelmäpalvelu, jolla ylläpidetään luovutustenhallinnan ja tahdonilmaisujen asiakirjoja. Luovutustenhallinnan asiakirjoja ovat Kanta-informointi, tietojen luovutusta koskevat kiellot ja tietojen luovutusta koskevat luovutuslupa ja suostumukset. Tahdonilmaisun asiakirjoja ovat elinluovutustahto ja hoitotahto sekä muut asiakkaan sosiaali- ja terveystietojen ja asiakastietojen käsittelyyn liittyvät tahdonilmaisut.

Muutokset lakiin *Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköinen käsittely (asiakastietolaki, voimaan 2021)* vaikuttavat Kanta-palveluissa muun muassa Potilastiedon arkistoon tallennettujen tietojen luovutuksen perusteisiin. Potilastietojen luovuttaminen Kanta-palveluiden kautta toiselle palvelunantajalle perustuu potilaan informointiin Kanta-palveluista. Potilastietoja ei saa luovuttaa ilman potilaan antamaa luovutuslupaa, joka korvaa aikaisemman suostumuksen tietojen luovuttamisen.

Tässä dokumentissa luovutustenhallintaan liittyvät vaatimukset on kuvattu lain voimaantulon jälkeisen tilanteen mukaisesti. Uusi asiakastietolaki sisältää siirtymäsäännöksen suostumus-käsittelyyn Potilastiedon arkiston tietojen luovuttamisesta sosiaalihuollolle ja tätä dokumenttia tarkennetaan sosiaalihuoltoon tehtävien luovutusten osalta tulevaisuudessa.

16.12.2021

Tässä dokumentissa luovutushallintaan liittyvät vaatimukset on kuvattu lain voimaantulon jälkeisen tilanteen mukaisesti. Uusi asiakastietolaki sisältää siirtymäsäännöksen suostumuskäsittelyyn Potilastiedon arkiston tietojen luovuttamisesta sosiaali- ja terveydenhuollolle ja tätä dokumenttia tarkennetaan niiltä osin siinä vaiheessa.

Palvelutapahtumien asiakirjojen ja niiden kuvailutietojen luovutus liittyy palvelunantajien väliseen potilasasiakirjojen luovutukseen ja edellyttää Potilastiedon arkiston käytön osalta

a) potilaan tai hänen laillisen edustajansa informoimista

- potilaan oikeuksista
- asiakas- ja potilastietoihinsa liittyvistä valtakunnallisista tietojärjestelmäpalveluista ja niiden yleisistä toimintaperiaatteista

b) luovutuslupaa.

Rekisterinpitäjän omien asiakirjojen haku Potilastiedon arkistosta ei edellytä potilaan antamaa luovutuslupaa. Yhteisessä potilasrekisterissä olevien eri toimintayksiköiden potilastietoja saa luovuttaa ilman erillistä luovutuslupaa kun potilasta on informoitu Kanta-palveluista. Tässä kuvattavat luovutushallinnan vaatimukset liittyvät Potilastiedon arkiston luovutuksiin palvelunantajien välillä tai yhden palvelujen antajan rekistereiden välillä palvelunantajan luovutusilmoitukseen perustuen.

Ennen kieltojen tallentamista tahdonilmaisupalveluun potilas tulee olla informoitu.

Ajantasainen informointitieto haetaan aina tahdonilmaisupalvelusta. Jos terveydenhuollossa tehdään uusia informointeja, tallennetaan ne tahdonilmaisupalveluun.

Tässä luvussa käydään läpi informointimerkinnän tarkastaminen ja arkistointi, luovutusluvan tekeminen ja peruminen, sekä kieltojen tekeminen ja peruminen. Lisäksi dokumentti sisältää vaatimukset informoinnille ja kielloille järjestelmän sisäistä käyttöä varten. Kaikissa luovutushallinnan toimenpiteissä potilaan henkilötunnus tulee olla varmistettu ja virallinen, ja hauissa se on pakollinen hakuehto.

16.12.2021

Taulukko 3.23 Hakuun liittyvät yleiset vaatimukset

Vaatumuksen ID	Vaatus	Rooli
Vaatus SHV1	Potilaan henkilötunnus on pakollinen hakuehto haettaessa tahdonilmaisupalvelun asiakirjoja.	Tietoja hakeva järjestelmä

3.4.1 Kanta-Informointimerkinnän tarkastaminen ja tekeminen

Tieto potilaalle/asiakkaalle annetuista Kanta-informoinnista merkitään potilas-/asiakastietojärjestelmään ja sen jälkeen tieto arkistoidaan informointiasiakirjassa tahdonilmaisupalveluun.

Arkistoivan järjestelmän tulee laittaa Kanta-informointiasiakirjaan tieto millä informointitekstin versiolla potilasta on informoitu. Teksti versioituu uusien informoitavien asioiden myötä. Informoinnin versio -koodistossa (Kanta-palvelut - Kanta-informoinnin version tunnisteet) kerrotaan informoinnin käytössä olevat versiot, linkki informoinnin sisältötekstiin sekä tärkeimmät muutokset edelliseen versioon. Informointitekstistä ilmenee kaikki sillä hetkellä informoitavat asiat. Uudempi informointiversio pitää aina sisällään kumulatiivisesti edelliset informointiversiot ja niiden sisällöt.

Potilaan aiemmat Kanta-informointimerkinnät (ennen täysi-ikäisyyttä annettu ja aikaisemmat informointitekstin versiot) on jäljitettävissä vanhoista asiakirjaversioista tarpeen vaatiessa.

16.12.2021

Taulukko 3.24 Kanta-informointimerkinnän tarkastamiseen ja tekemiseen liittyvät vaatimukset

Vaatimuksen ID	Vaatus	Rooli
Vaatus SHV39	Kun potilas/asiakas informoidaan, tietojärjestelmän tulee tallentaa informointimerkintä tahdonilmaisupalveluun käyttäen Kansallisen koodistopalvelun tietosisältöä Kanta-palvelut/Lomake - Kanta-informointiasiakirja (1.2.246.537.6.12.2002.339).	Tietoja tuottava järjestelmä
Vaatus SHV40	Potilas/asiakas tulee informoida uusimman Kanta-informoinnin version mukaisesti. Uusin informoitavissa olevan version tunniste on Kansallisessa koodistopalvelussa koodistossa Kanta-palvelut - Kanta-informoinnin version tunnisteet (1.2.246.537.6.1402), jonka kentässä Tunniste_nykyinen_versio on arvo T.	Tietoja tuottava järjestelmä
Vaatus SHV41	Arkistoivan järjestelmän tulee laittaa Kanta-informointiasiakirjaan tieto millä informointitekstin versiolla potilasta on informoitu.	Tietoja tuottava järjestelmä
Vaatus SHV42	Potilaan/asiakkaan informointia tarkastettaessa tietojärjestelmän tulee hakea tahdonilmaisupalvelusta potilaan/asiakkaan viimeisin Kanta-informointiasiakirja.	Tietoja hakeva järjestelmä
Vaatus SHV42.1	Jos potilaalla/asiakkaalla ei ole Kanta-informointia, järjestelmän tulee ilmoittaa käyttäjälle informoinnin puuttumisesta ja informointitarpeesta.	Tietoja hakeva järjestelmä

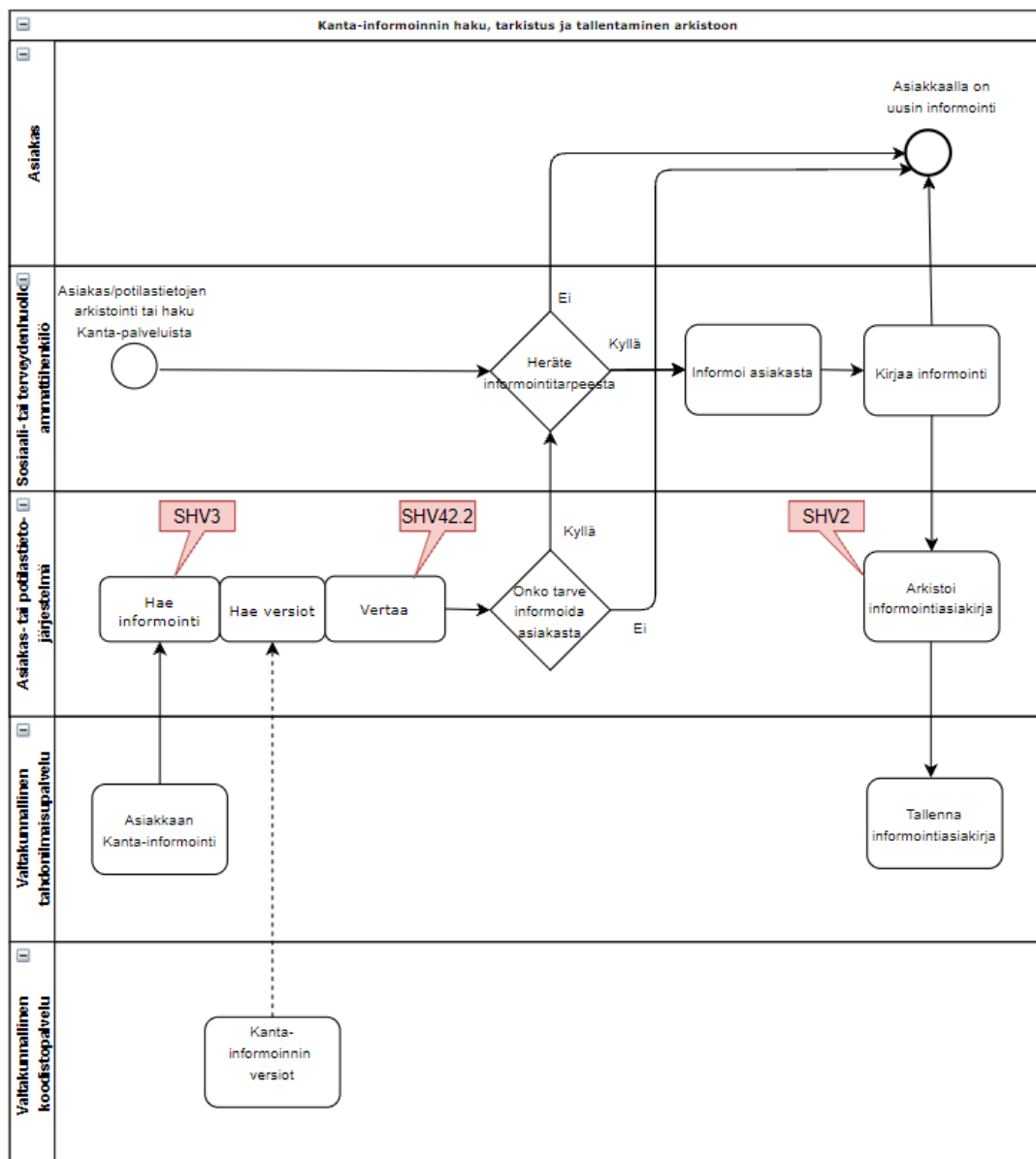
16.12.2021

Vaatimuksen ID	Vaatus	Rooli
Vaatus SHV42.2	Järjestelmän tulee tarkastaa onko potilaalla/asiakkaalla viimeisin versio Kanta-informoinnista. Informointitekstin versio on kolmitasoinen: major, minor ja patch (esim. 1.0.1). Kaksi ylintä tasoa ovat merkitseviä versiota tarkastettaessa. Jos potilaan saaman informoinnin version major ja/tai minor arvo poikkeaa uusimman informointitekstin version tunnisteesta, tulee järjestelmän ilmoittaa potilaan/asiakkaan informointitarpeesta.	Tietoja hakeva järjestelmä
Vaatus SHV43	Jos Kanta-informointi on arkistoitu väärälle potilaalle/asiakkaalle, tietojärjestelmässä tulee pystyä mitätöimään asiakirja.	Tietoja tuottava järjestelmä
Vaatus SHV43.1	Kanta-informointi -asiakirjasta on mahdollista mitätöidä vain versio 1. Tällä varmistetaan ettei mitätöidä versiopuun alussa olevia oikealle henkilölle tallennettuja informointeja niissä tapauksissa, joissa muu kuin informoinnin 1. versio on tallennettu väärälle henkilölle.	Tietoja tuottava järjestelmä
Vaatus SHV44	Jos informointi on tehty alaikäiselle, tulee tietojärjestelmän valvoa milloin potilas/asiakas saavuttaa täysi-ikäisyyden. Kun informointitiedot haetaan tahdonilmaisupalvelusta ja niitä tarkastellaan, tulee järjestelmän muistuttaa käyttäjää uudelleeninformoinnista, jos informointimerkinnän päivämäärä on ennen henkilön täysi-ikäisyyden saavuttamista ja nykyinen päivämäärä on samana päivänä tai myöhemmin kuin henkilön täysi-ikäisyyden saavuttamispäivä.	Tietoja tuottava järjestelmä
Vaatus SHV44.1	Tietojärjestelmän tulee tuottaa uudelleen informoinnista uusi Kanta-informointi -asiakirjan versio, joka arkistoidaan tahdonilmaisupalveluun.	Tietoja tuottava järjestelmä

16.12.2021

Vaatimuksen ID	Vaatus	Rooli
Vaatus SHV45	Jos Kanta-informointiasiakirjaa muutetaan (esim. uudelleeninformoinnin tai laillisen edustajan tietojen korjauksen vuoksi), järjestelmän tulee hakea tahdonilmaisupalvelusta Kanta-informointiasiakirja pohjaksi. Jos haku palauttaa Kanta-informointiasiakirjan, tietojärjestelmä tallentaa muutetun asiakirjan versioimalla asianmukaisella palvelupyynnöllä Kelan rekisteriin.	Tietoja tuottava järjestelmä

16.12.2021

Kuva 3.4.1 Kanta informoinnin haku, tarkistus ja tallentaminen arkistoon prosessikuvaus

3.4.1.1 Informointimerkinnän tarkastaminen ja tekeminen

Tässä luvussa on uuden asiakastietolain myötä poistuvan informointilomakkeen eArkisto/Lomake - Potilaan informointiasiakirja (1.2.246.537.6.12.2002.332) käsittelyyn liittyvät vaatimukset. Potilastietojärjestelmässä on mahdollista käyttää entisen asiakastietolain informointia siirtymäajan, mutta tämän toteutus tai lomakkeen tuki ei ole pakollista potilastietojärjestelmälle.

16.12.2021

Tieto potilaalle annetuista informoinneista merkitään potilastietojärjestelmään ja sen jälkeen tieto siirretään informointiasiakirjassa tahdonilmaisupalveluun. Informointi voidaan tuottaa ja informointiasiakirja arkistoida myös itsepalveluautomaattia käyttäen tai Omakannan kautta. Potilaan tunnistamiseen itsepalveluautomaatilla informoitaessa riittää potilaan yksilöinti, vahvaa tunnistautumista ei tarvita. Informointiasiakirjaan ja hakusanomaan annetaan tällöin ammattihenkilön tunnisteeseen sijaan kansalaisen henkilötunnus. Tietojärjestelmässä informointitiedon näkyminen kannattaa kytkeä sopiviin potilastietojärjestelmän kohtiin ja toimintaprosesseihin (esimerkiksi potilaan perustietonäyttö tai ilmoittautumisessa käytettävä toimintaprosessi).

Informointiasiakirjaan voidaan tallentaa ainakin seuraavat potilaan informoinnit:

- informointi Potilastiedon arkistosta
- informointi sairaanhoitopiirin kunnallisen terveydenhuollon yhteisestä potilastietorekisteristä
- informointi sähköisestä lääkemääräyksestä

Jos henkilön informointi on suoritettu ennen kuin henkilö tulee täysi-ikäiseksi, niin informointi suoritetaan uudelleen täysi-ikäisyyden jälkeen. Kun informointitietoja tarkastellaan, tulee järjestelmän muistuttaa käyttäjää tästä, jos informointimerkinnän päivämäärä on ennen täysi-ikäisyyden saavuttamista ja nykyinen päivämäärä on samana päivänä tai myöhemmin kuin henkilön täysi-ikäisyyden saavuttamispäivä. Tällaisesta uudelleen informoinnista tulee kyseisen palvelun kohdalle merkintä, että henkilö on uudelleeninformoitu täysi-ikäisenä. Muut informoinnin tiedot kuten informoinnin suorittanut henkilö, päivämäärä jne. määräytyvät kuten normaalissa informoinnissa. Alkuperäiset informointimerkinnät on jäljitettävissä vanhoista asiakirjaversioista tarpeen vaatiessa.

Jos informointi on annettu väärälle potilaalle, avataan väärän potilaan tiedot, ja järjestelmän tulee pystyä poistamaan virheellinen informointitieto ja tallentamaan asiakirjasta uusi versio.

16.12.2021

Taulukko 3.24.1 Informoinnin vaatimukset

Vaatimuksen ID	Vaatus	Rooli
Vaatus SHV2	Kun potilas informoidaan, tietojärjestelmä tallettaa informointimerkinnän käyttäen Kansallisen koodistopalvelun tietosisältöä eArkisto/Lomake - Potilaan informointiasiakirja (1.2.246.537.6.12.2002.332).	Tietoja tuottava järjestelmä
Vaatus SHV3	Informointia tarkastettaessa kutsutaan tahdonilmaisupalvelua. Palvelu palauttaa informointiasiakirjan sekä suostumusasiakirjan. Informoinnin status näytetään käyttäjälle ja lisäksi näytetään jos suostumus on voimassa. Jos suostumus on peruttu tai sitä ei palaudu ollenkaan, niin käyttäjälle näytetään, että voimassa olevaa suostumusta ei ole.	Tietoja tuottava järjestelmä
Vaatus SHV4	Informointimerkintää ei voi poistaa. Tarvittaessa arkistoidaan asiakirja uudella versiolla, jossa ei ole informointitietoa. Esimerkiksi jos informointimerkintä on tallennettu väärälle henkilölle.	Tietoja tuottava järjestelmä
Vaatus SHV5	Jos informointi on tehty alaikäiselle, tulee tietojärjestelmän valvoa, milloin täysi-ikäisyys saavutetaan ja muistuttaa käyttäjää, että informointimerkintä on tehty ennen täysi-ikäisyyttä. Täysi-ikäisyyden saavuttamisen jälkeen informointi on tehtävä uudelleen.	Tietoja tuottava järjestelmä
Vaatus SHV6	Jos informointimerkintää muutetaan, tieto tallennetaan järjestelmään, josta tieto tallentuu Kanta-palveluun. Jos Kanta-palvelusta palautui hakuvaiheessa informointiasiakirja, niin uusi tieto tallennetaan asiakirjan versioinnilla asianmukaisella palvelupyynnöllä Kelan rekisteriin.	Tietoja tuottava järjestelmä

3.4.2 Luovutuslupan tekeminen ja peruminen

Kun haetaan palvelutapahtumien asiakirjojen ja niiden kuvailutietojen asiakirjoja toisen palvelunantajan rekisteristä luovutuksena, tietojärjestelmä lähettää potilastietojen luovutuspyynnön ja haluttu potilastieto voidaan hakea Potilastiedon arkistosta. Ennen tietojen luovutusta Potilastiedon arkisto tarkastaa luovutuslupan lisäksi, että potilasta on informoitu ja hoitosuhde on olemassa sekä ottaa potilaan tekemät luovutuskiellot huomioon.

16.12.2021

Kun luovutuslupa annetaan terveydenhuollossa, muodostetaan luovutuslupa-asiakirja ja arkistoidaan Potilastiedon arkistoon tahdonilmaisupalveluun. Potilas saa pyydettäessä asiakirjasta tulosteen.

Luovutuslupa-asiakirja arkistoidaan sille määritellyllä palvelupyynnöllä. Tämän jälkeen Kanta-palveluun voidaan lähettää asiakirjojen luovutuspyyntö ja suorittaa varsinaiset palvelutapahtuma- ja hoitoasiakirjojen haut.

Taulukko 3.22 Luovutusluvan vaatimukset

Vaatimuksen ID	Vaatus	Rooli
Vaatus SHV46	Luovutuslupa kirjataan asiakirjaan, jonka tietosisältö on määritelty Kansalliseen koodistopalveluun tietosisältönä eArkisto/Lomake - Luovutuslupa ja luovutusluvan peruutus (1.2.246.537.6.12.2002.330).	Tietoja tuottava järjestelmä
Vaatus SHV47	Tietojärjestelmän tulee mahdollistaa luovutusluvan tekeminen ja arkistointi tahdonilmaisupalveluun.	Tietoja tuottava järjestelmä
Vaatus SHV48	Tietojärjestelmän tulee pystyä hakemaan potilaan luovutuslupa tahdonilmaisupalvelusta.	Tietoa hakeva järjestelmä
Vaatus SHV49	Jos potilas haluaa perua antamansa luovutusluvan, tietojärjestelmä hakee potilaan luovutusluvan tahdonilmaisupalvelusta.	Tietoa hakeva järjestelmä
Vaatus SHV49.1	Käyttäjän tulee pystyä merkitsemään luovutuslupa peruutetuksi.	Tietoja tuottava järjestelmä
Vaatus SHV49.2	Järjestelmän tulee pystyä arkistoimaan luovutusluvan peruutus versioimalla luovutuslupa-asiakirja tahdonilmaisupalveluun.	Tietoja tuottava järjestelmä
Vaatus SHV50	Tietojärjestelmän tulee pystyä näyttämään käyttäjälle onko luovutuslupa voimassa.	Tietoa hakeva järjestelmä
Vaatus SHV51	Potilaskertomusjärjestelmän roolissa toimivan järjestelmän tulee tukea luovutuslupalomakkeen tulostusta potilaan tiedoilla.	Potilaskertomusjärjestelmä

16.12.2021

3.4.2.1 Suostumuksen tekeminen ja peruminen

Tässä luvussa on kuvattu uuden asiakastietolain myötä poistuvan suostumuslomakkeen eArkisto/Lomake - Suostumus ja suostumuksen peruutus (1.2.246.537.6.12.2002.330) käsittelyyn liittyvät vaatimukset. Teknisesti lomake on sama kuin eArkisto/Lomake - Luovutuslupa ja luovutuslupan peruutus (1.2.246.537.6.12.2002.330). Potilastietojärjestelmässä on mahdollista käyttää entisen asiakastietolain mukaista suostumusta siirtymäajan, mutta tämän toteutus tai lomakkeen tuki ei ole pakollista potilastietojärjestelmälle.

Voimassaolevan Potilastiedon arkiston suostumuksen tarkastamisen ja tekemisen tulisi tapahtua vaivattomasti. Kun palvelunantaja on todennut, että suostumus on voimassa, palvelunantaja voi esittää potilastietojen luovutuspyynnön ja haluttu potilastieto voidaan hakea Potilastiedon arkistosta.

Kun suostumus annetaan suoraan palvelujen antajalle, potilas allekirjoittaa suostumus-asiakirjan ja hän saa asiakirjasta oman kopionsa. Palvelujen antaja säilyttää omassa paperiarkistossaan alkuperäisen allekirjoitetun suostumusasiakirjan ja kielto- tai suostumuksen peruutusasiakirjat potilaan tahdonilmaisupalvelun rekisterinpitäjänä toimivan Kansaneläkelaitoksen lukuun. Arkistointipalveluun siirtyy identtinen toiste alkuperäisestä allekirjoitetusta asiakirjasta. Potilastietojärjestelmän ja järjestelmän käyttäjän tulee varmistaa, että Potilastiedon arkiston ja allekirjoitetun asiakirjan tietosisällöt ovat identtisiä (pois lukien allekirjoitustieto jota ei ole sähköisessä toisteessa).

Kun potilas on allekirjoittanut suostumuslomakkeen, tieto annetusta suostumuksesta kirjataan PTJ:ään, joka arkistoi suostumusasiakirjan Kanta-palveluun. Suostumusasiakirja arkistoidaan sille määritellyllä palvelupyynnöllä. Kanta-palvelu arkistoi tiedonhallintapalvelun Kelan rekisterinpitoon kuuluvat asiakirjat automaattisesti oikeaan rekisteriin. Tämän jälkeen Kanta-palveluun voidaan lähettää asiakirjojen luovutuspyyntö ja suorittaa varsinaiset palvelutapahtumien asiakirjojen haut.

16.12.2021

Taulukko 3.22.1 Suostumuksen käsittelyn vaatimukset

Vaatimuksen ID	Vaatus	Rooli
Vaatus SHV7	Järjestelmän tulee mahdollistaa suostumuksen tekeminen ja peruminen sekä pystyttävä näyttämään käyttäjälle onko suostumus voimassa.	Tietoja hakeva järjestelmä, Tietoja tuottava järjestelmä
Vaatus SHV8	Suostumus kirjataan asiakirjaan, jonka tietosisältö on määritelty Kansalliseen koodistopalveluun tietosisältönä eArkisto/Lomake - Suostumus ja suostumuksen peruutus (1.2.246.537.6.12.2002.330).	Tietoja tuottava järjestelmä
Vaatus SHV10	Potilaskertomusjärjestelmän roolissa toimivan järjestelmän tulisi tukea suostumuslomakkeen tulostusta potilaan tiedoilla.	Potilaskertomusjärjestelmä

3.4.3 Kiellon tekeminen ja peruminen

Potilaan halutessa kieltää potilastietojensa luovuttamisen Potilastiedon arkistosta tehdään kieltoasiakirja. Jos potilas haluaa poistaa tai lisätä kielloja, päivitetään jo olemassa olevaa kieltoasiakirjaa.

Potilastiedon arkistoa koskeva luovutuskielto kohdistetaan palvelujen antajaan tai palvelujen antajan rekisteriin tai palvelutapahtumaan. Yksityistä terveydenhuoltoa koskeva luovutuskielto voidaan kuitenkin kohdistaa vain palvelutapahtumaan. Uudessa Asiakastietolaissa kiellot voidaan kohdistaa tietyn palvelunantajan omaan työterveysrekisteriin, mutta tämä tulee voimaan siirtymäajan jälkeen ja asiaa tarkennetaan tähän dokumenttiin myöhemmin. Potilas voi kohdentaa kiellon kerralla kaikkiin potilastietoihinsa, mistä syntyy erillinen laajan kiellon sisältävä asiakirja. Kieltoasiakirjojen kiellot on pystyttävä näyttämään kaikissa kielloja käsittelevissä järjestelmissä.

Kieltoja käsittelevien järjestelmien tulee näyttää rekisterikohtaisissa kielloissa rekisterinpitäjäluettelo rekisterinpitäjärekisterin perusteella, jonka viimeisin versio on Koodistopalvelussa. Hakuehtoina voi lisäksi olla vain ne rekisterinpitäjät, joille potilaalla on palvelutapahtuma tai oman sairaanhoitopiirin rekisterinpitäjät.

16.12.2021

Potilaalle tulee antaa pyydettyä tuloste asettamistaan kielloista. Potilaan niin halutessa, kieltolomakkeeseen tulee merkitä, että kiellot eivät ole voimassa hätätilanteessa.

Potilas voi myös ilmoittaa suullisesti haluavansa purkaa kiellon/kiellot, jolloin terveydenhuollon ammattihenkilön tulee pystyä hakemaan kieltotiedot kieltoja käsittelevällä järjestelmällä tahdonilmaisupalvelusta, peruuttamaan kiellot ja arkistoimaan muutokset tahdonilmaisupalveluun.

Potilaan laillisella edustajalla tai huoltajalla on oikeus tehdä ja poistaa Kanta-palveluiden luovutuskielto alaikäisen potilaan puolesta, mutta oikeutta tietojen luovutuksen kieltämiseen hätätilanteessa ei ole.

Huom! Määrittely tulee tarkentumaan puolesta asioinnin kieltojen osalta toiminnalliseen määrittelyyn versio 1.4.

Taulukko 3.25 Kieltojen tekemiseen ja perumiseen liittyvät vaatimukset

Vaatimuksen ID	Vaatus	Rooli
Vaatus SHV11	Kun luovutuskielto kohdistetaan palvelujen antajaan tai palvelujen antajan rekisteriin tai palvelutapahtumaan, tietojärjestelmän tulee tallentaa kieltoasiakirja tahdonilmaisupalveluun käyttäen Kansallisen koodistopalvelun tietosisältöä eArkisto/Lomake - Luovutuskielto ja luovutuskiellon peruutus (1.2.246.537.6.12.2002.331).	Kieltoja käsittelevä järjestelmä
Vaatus SHV38	Järjestelmässä tulee pystyä asettamaan ja poistamaan kaikkien potilastietojen luovuttamista koskeva laaja luovutuskielto.	Kieltoja käsittelevä järjestelmä
Vaatus SHV38.1	Kun laaja luovutuskielto kirjataan, tietojärjestelmän tulee tallentaa kieltoasiakirja tahdonilmaisupalveluun käyttäen Kansallisen koodistopalvelun tietosisältöä Kanta-palvelut/Lomake - Potilastiedon arkiston tietojen laaja luovutuskielto (1.2.246.537.6.12.2002.340).	Kieltoja käsittelevä järjestelmä

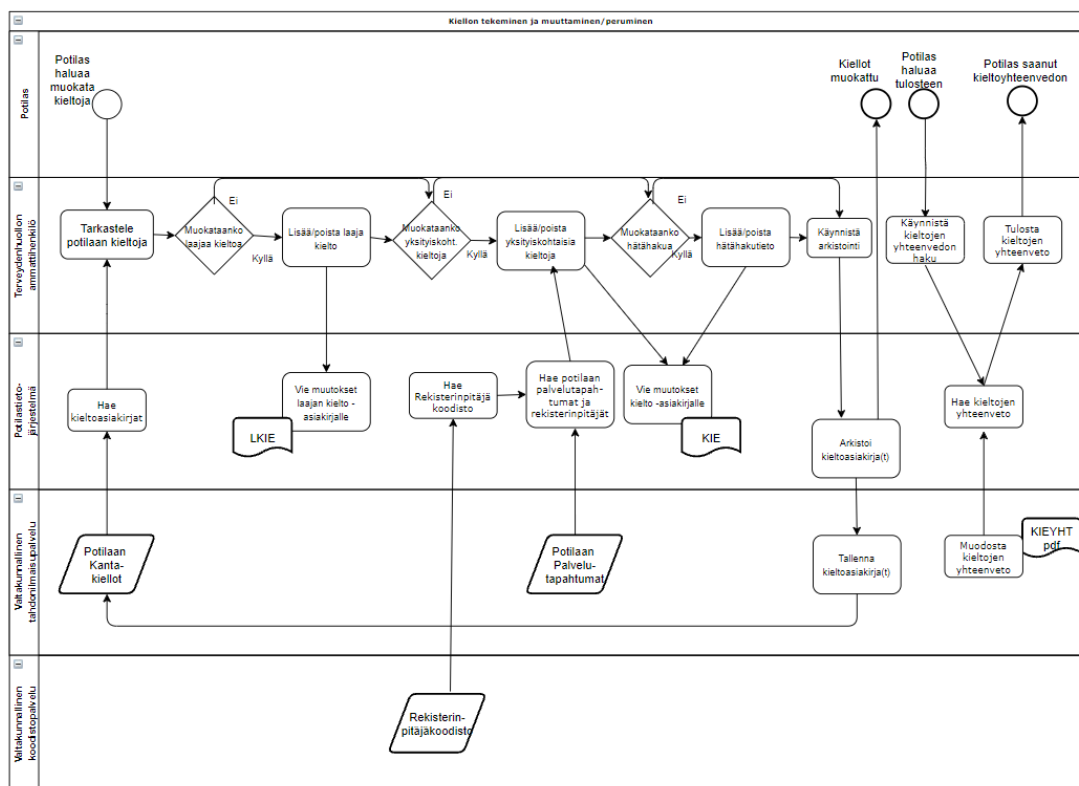
16.12.2021

Vaatimuksen ID	Vaatus	Rooli
Vaatus SHV12	Tietojärjestelmän tulee pystyä hakemaan tahdonilmaisupalvelusta potilaan voimassa olevat kieltoasiakirjat.	Kieltoja käsittelevä järjestelmä
Vaatus SHV13	Jos tahdonilmaisupalveluun kohdistetusta kieltoasiakirjan haussa ei palaudu tarvittavaa kieltoasiakirjaa, niin potilastietojärjestelmän tulee perustaa uusi kieltoasiakirja eli kyseiselle potilaalle syntyy ko. kieltoasiakirjan ensimmäinen versio. Uuden kieltoasiakirjan yksilöintitunnus generoidaan järjestelmän normaalilla asiakirjan yksilöintitunnuksen luontitavalla palvelujen antajan omassa juuressa.	Kieltoja käsittelevä järjestelmä
Vaatus SHV14	Tahdonilmaisupalveluun kohdistetusta kieltoasiakirjan haussa palautuvan kieltoasiakirjan tietoja tulee käyttää pohjana asiakirjan seuraavan version tekemisessä ja arkistoinnissa.	Kieltoja käsittelevä järjestelmä
Vaatus SHV15	Yksityisessä terveydenhuollon tietojärjestelmässä tulee kiello pystyä kohdistamaan vähintään toimintayksikön omiin palvelutapahtumiin.	Kieltoja käsittelevä järjestelmä
Vaatus SHV16	Julkisessa terveydenhuollossa tietojärjestelmässä kiello tulee pystyä kohdistamaan julkiseen palvelunantajaan, palvelun antajan rekisteriin tai palvelutapahtumaan sekä yksityisen terveydenhuollon palvelutapahtumaan.	Kieltoja käsittelevä järjestelmä
Vaatus SHV17	Kieltoa ei ole mahdollista kohdistaa rekisterityyppiin ilman rekisterinpitäjää	Kieltoja käsittelevä järjestelmä
Vaatus SHV18	Julkisessa terveydenhuollossa tietojärjestelmällä tulee olla ajantasainen tieto koodistopalvelimella käytössä olevasta rekisterinpitäjärekisteristä.	Tietoja tuottava järjestelmä
Vaatus SHV19	Kielletäessä palvelunantaja, tietojärjestelmän tulee näyttää käyttäjälle luettelo, josta hän voi valita kiellettäviä palvelunantajia.	Kieltoja käsittelevä järjestelmä
Vaatus SHV20	Julkisessa terveydenhuollossa palvelutapahtumakohtainen kiello tulee pystyä kohdentamaan kaikkiin palvelutapahtumiin.	Kieltoja käsittelevä järjestelmä

16.12.2021

Vaatimuksen ID	Vaatus	Rooli
Vaatus SHV21	Kieltoja käsittelevän järjestelmän käyttäjän tulee pystyä poistamaan kieltoja.	Kieltoja käsittelevä järjestelmä
Vaatus SHV22	Kieltolomakkeen (Luovutuskielto ja luovutuskiellon peruutus) oletusarvona on, ettei luovuttaminen hätätilanteessa ole sallittua. Jos potilaan kieltoasiakirjalle ei jää luovutuskieltoja eikä laaja luovutuskielto ole voimassa, tietojärjestelmän tulee varmistaa, että valinta "Kielletyt tiedot voidaan luovuttaa hätätilanteessa" on tyhjennetty.	Kieltoja käsittelevä järjestelmä
Vaatus SHV36	Jos kieltoasiakirja on tallennettu väärälle henkilölle, tietojärjestelmän käyttäjän tulee pystyä mitätöimään asiakirja.	Kieltoja käsittelevä järjestelmä
Vaatus SHV36.1	Kieltoasiakirjasta on mahdollista mitätöidä vain versio 1. Tällä varmistetaan ettei mitätöidä versiopuun alussa olevia oikealle henkilölle tallennettuja kieltoja niissä tapauksissa, joissa muu kuin kiellon 1. versio on tallennettu väärälle henkilölle.	Kieltoja käsittelevä järjestelmä
Vaatus SHV37	Tietojärjestelmän käyttäjän tulee pystyä tulostamaan potilaalle yhteenveto hänen asettamistaan luovutuskielloista. Tuloste tulee hakea tahdonilmaisupalvelusta käyttäen hakurajauksena näkymää 'Potilastiedon arkistoon tallennettujen tietojen luovutuskieltojen yhteenveto' (näkymän tunniste 338). Muita asiakirjoja ei voi hakea samassa haussa.	Kieltoja käsittelevä järjestelmä

16.12.2021

Kuva 3.4.2 Kieltojen tekeminen ja peruminen prosessikuvaus

3.4.4 Informoinnin, luovutusluvan ja kieltojen hakeminen järjestelmän sisäiseen käyttöön

Järjestelmille on toteutettu palvelupyyntö (PP25), jonka avulla potilastietojärjestelmät saavat käyttöönsä potilaan informoinnit, luovutusluvan ja Potilastiedon arkistoa koskevat kiellot. Tämä palvelupyyntö on tarkoitettu vain järjestelmien käyttöön, eikä sillä haettua tietoa saa näyttää henkilökäyttäjälle. Yksi järjestelmän sisäinen käyttö on yhteisrekisterin sisäinen luovutus (SHV24), toinen järjestelmän ilmoittaminen informointitarpeesta.

Järjestelmähaku ei edellytä hoitosuhteen olemassaoloa. Järjestelmähaun tulokset saavat olla potilastietojärjestelmän välimuistissa vuorokauden (24 tuntia) ajan tai osastohoitojaksoa koskien riittää, että luovutustenhallinnan tiedot haetaan järjestelmään kerran osastohoitojakson alkaessa.

16.12.2021

Taulukko 3.26 Vaatimukset informointien ja kieltojen hakuun järjestelmän sisäiseen käyttöön

Vaatimuksen ID	Vaatimus	Rooli
Vaatus SHV23	Tietoa hakeva järjestelmän tulee pystyä hakemaan tahdonilmaisupalvelusta potilaan uusimmat kieltoasiakirjat, Kanta-informointi ja luovutuslupa - asiakirjat.	Tietoja hakeva järjestelmä
Vaatus SHV24	Tietojärjestelmän tulee tarkistaa tahdonilmaisupalvelusta onko potilasta informoitu sairaanhoitopiirin kunnallisen terveydenhuollon yhteisestä potilastietorekisteristä. Jos informointia ei ole annettu, yhteisrekisterialueen muiden toimijoiden rekistereistä haku ei ole sallittu.	Tietoja hyödyntävä järjestelmä
Vaatus SHV27	Potilastietojärjestelmän tulee pystyä muodostamaan kieltojen perusteella ammattihenkilölle näkymä, johon ei ole sisällytetty kieltojen alaisia potilastietoja.	Tietoja hyödyntävä järjestelmä

3.4.5 Ylläpidettävät tahdonilmaisut

Hoidon kannalta merkityksellisiä tietoja ovat potilaan tahdonilmaisut, joita ovat hoitotahto ja elinluovutustahto. Tahdonilmaisujen arkistointi ja tahdonilmaisuja koskevien tietojen luovuttaminen arkistosta terveydenhuollon palvelun antajalle ei edellytä luovutuslupaa. Kun potilaan tahdonilmaisut on arkistoitu tahdonilmaisupalveluun, se on haettavissa sieltä kaikkien hoitosuhteessa olevien palvelujen antajien käyttöön toistaiseksi.

Tahdonilmaisut toteutetaan yleisten asiakirjavaatimusten mukaisesti. Tahdonilmaisujen hallinnan ja katselun periaatteet ovat samanlaiset kaikilla tahdonilmaisulla. Potilas voi milloin tahansa peruuttaa oman elinluovutus- tai hoitotahtonsa tai muuttaa niiden sisältöä. Viimeisin elinluovutus- ja hoitotahto ovat voimassa pysyvästi, ellei niitä peruta tai muuteta.

Koska kansalainen voi pyytää mitä tahansa terveydenhuollon palvelunantajaa kirjaamaan tahdonilmaisunsa, kyseessä ei ole hoitotilanne eikä potilaalla välttämättä ole lainkaan hoitosuhdetta ko. toimintayksikköön. Tahdonilmaisujen kirjaaminen, muokkaaminen ja peruminen terveydenhuollon palvelunantajan luona tulee tehdä potilastietojärjestelmään erillään normaalista potilaskertomuskatselusta omana erillisenä toimintonaan. Näissä

16.12.2021

tilanteissa tahdonilmaisujen kirjaaminen toimii erillisellä palvelupyynnöllä ja siksi tahdonilmaisujen kirjaaminen – ja aiempien tahdonilmaisujen haku tahdonilmaisupalvelusta uuden kirjauksen pohjaksi – ei tällaisessa tilanteessa edellytä hoitosuhteen varmentamista. Myöskään Kanta-informointia ei vaadita. Teknisesti palvelupyyntö on vastaava kuin kieltoja tehtäessä.

Tieto siitä, että potilaalla on voimassa oleva tahdonilmaisuus, tulee näyttää potilastietojärjestelmässä riskitietokoosteella. Tämä on kuvattu tarkemmin Tiedonhallintapalvelun toiminnallisissa määrittelyissä ja dokumentissa Tiedonhallintapalvelun Koosteet ja ylläpidettävät asiakirjat.

Potilas voi muuttaa tai peruuttaa hoitotahdon, jolloin sitä koskeviin merkintöihin sovelletaan samoja periaatteita, joita sovelletaan potilasasiakirjoissa olevan virheen korjaamiseen. Korjaaminen on tehtävä siten, että sekä alkuperäinen että korjattu merkintä ovat myöhemmin luettavissa.

Tahdonilmaisujen katselu hoitotilanteessa edellyttää, että kansalaisen ja palvelunantajan välillä on voimassa oleva hoitosuhde. Hoitotilanteessa tahdonilmaisuus tulee näyttää aina vain lukutilassa.

Taulukko 3.27 Tahdonilmaisujen hakuun ja arkistointiin liittyvät vaatimukset

Vaatimuksen ID	Vaatus	Rooli
Vaatus SHV28	Potilaan henkilötunnus on pakollinen hakuehto haettaessa tahdonilmaisun asiakirjoja tahdonilmaisupalvelusta.	Tietoja hakeva järjestelmä
Vaatus SHV29	Tietoja hakevan järjestelmän tulee pystyä hakemaan potilaan tahdonilmaisuus tahdonilmaisupalvelusta. Tahdonilmaisupalvelu palauttaa aina tahdonilmaisun viimeisimmän version.	Tietoja hakeva järjestelmä
Vaatus SHV30	Jos potilas haluaa perua tahdonilmaisun, tahdonilmaisuusasiakirja tulee mitätöidä korvaamalla mitätöitävä asiakirja tyhjällä asiakirjalla.	Tietoja tuottava järjestelmä

16.12.2021

Vaatimuksen ID	Vaatus	Rooli
Vaatus SHV31	Jos potilaalla ei ole aiempaa ko. tahdonilmaisua ja potilas haluaa tehdä sellaisen, tietojärjestelmän tulee luoda uusi tahdonilmaisun asiakirja ja tallentaa se tahdonilmaisupalveluun.	Tietoja tuottava järjestelmä
Vaatus SHV32	Tietojärjestelmän tulee kirjata tahdonilmaisupalveluun arkistoitavien asiakirjojen rekisterinpitäjäksi Kela, ei siis asiakirjoja arkistovaa organisaatiota.	Tietoja tuottava järjestelmä
Vaatus SHV33	Elinluovutustahto tulee kirjata asiakirjaan, jonka tietosisältö on määritelty Kansalliseen koodistopalveluun tietosisältönä THL/Lomake - Elinluovutustahto (1.2.246.537.6.12.2002.152)	Tietoja tuottava järjestelmä
Vaatus SHV34	Hoitotahto tulee kirjata asiakirjaan, jonka tietosisältö on määritelty Kansalliseen koodistopalveluun tietosisältönä THL/Lomake - Hoitotahto (1.2.246.537.6.12.2002.165)	Tietoja tuottava järjestelmä
Vaatus SHV35	Jos potilas haluaa muuttaa tahdonilmaisun, tietojärjestelmän tulee hakea tahdonilmaisupalvelusta viimeisin ko. tahdonilmaisun asiakirjaversio pohjaksi.	Tietoja tuottava järjestelmä
Vaatus SHV35.1	Muutettu asiakirja tulee arkistoida tahdonilmaisupalveluun ja se korvaa aiemmin arkistoidun asiakirjan.	Tietoja tuottava järjestelmä

3.7 Ostopalveluiden hallinta

Muutoksena julkaisun versioon 1.3.1 (2021) lukuun 3.7:

- Vaatimuksia OPV28 ja OPV29 tarkennettu ja lisätty näihin liittyvä ohje ostopalvelun vaatimuksen tunnisteen poistamisesta palvelutapahtumalta
- Tarkennettu väestötason (rekisteritason) ostopalveluratkaisun käyttömahdollisuuksia.

3.7.1 Yleistä ostopalveluiden hallinnasta

Ostopalveluiden hallinnan toiminnallinen määrittely perustuu aiempaan toiminnallisen määrittelyn versioon [Potilastiedon arkiston toiminnalliset vaatimukset sosiaali- ja](#)

16.12.2021

[terveydenhuollon tietojärjestelmille \(THL, 2018\)](#). Tämän määrittelyn mukaisten toteutusten siirtymäaikana myös vanha ostopalvelun valtuutus on käytössä.

Seuraavassa taulukossa on tiivistetty Kannan kautta tapahtuvalta ostopalveluiden käsittelyltä tavoiteltavat hyödyt. Vuoden 2019-2020 aikana määritellyn ostopalvelu-uudistuksen mahdollistamat toiminnot tai hyödyt on **korostettu**.

Taulukko 3.30 Ostopalvelu-uudistuksen toimintoja ja hyötyjä

Hyöty	Kuvaus
Mahdollistaa palvelunjärjestäjän rekisteriin tallennuksen	Kanta-ostopalveluiden hallinta mahdollistaa palveluntuottajalle asiakirjojen tallentamisen palvelunjärjestäjän rekisteriin.
Mahdollistaa tietojen haun palvelunjärjestäjän rekisteristä	Kanta-ostopalveluiden hallinta mahdollistaa palveluntuottajalle palvelunjärjestäjän määrittelemien potilastietojen hakemisen palvelunjärjestäjän rekisteristä.
Mahdollistaa herätteen: Palveluntuottajalle tieto "tilauksesta"	Kanta-ostopalveluiden hallinta mahdollistaa palveluntuottajan tietojärjestelmälle Kanta-tietosisältöön pohjautuvan herätteen tuottamisen kyseiselle palveluntuottajalle osoitettujen ostopalvelun valtuutusten avulla (haku tehtävissä ilman asiakkaan henkilötunnusta).
Mahdollistaa tietojen välittämisen tilatusta palvelusta	Kanta-ostopalveluiden hallinta mahdollistaa palvelunjärjestäjän välittää palveluntuottajalle tietoja ostopalvelulla tai palvelusetelillä (ostopalvelun valtuutuksen avulla) toteutettavasta palvelusta.
Mahdollistaa herätteen: Tieto tuotetun palvelun valmistumisesta	Kanta-ostopalveluiden hallinta mahdollistaa palvelunjärjestäjän tietojärjestelmälle Kanta-tietosisältöön pohjautuvan herätteen tuottamisen tietyllä ostopalvelun valtuutuksen (tai ostopalvelun valtuutuksen osoittaman palvelutapahtuman) nojalla tuotettujen asiakas- ja potilastietojen valmistumisesta.

16.12.2021

Hyöty	Kuvaus
Mahdollistaa paremman ostopalvelu- ja palvelusetelituotannon seurannan	Kanta-ostopalveluiden hallinta mahdollistaa palvelunjärjestäjälle ostopalvelu- ja palvelusetelituotannon seurannan. Tämä on toteutettavissa tallentamalla ostopalvelutilanteeseen liittyvälle palvelutapahtumalle ostopalvelun valtuutuksen tunniste. Tällä tavoin päästään kiinni esimerkiksi kaikkiin palvelusetelillä tuotettuihin tietyn Palvelutapahtuman palvelujen luokan palveluihin. Yhteen palvelutapahtumaan voi liittää useamman ostopalvelun valtuutuksen tunnisteiden.
Mahdollistaa ostopalvelun valtuutuksen tekemisen palvelusetelitalanteessa ilman tuottajan kiinnittämistä	Mikäli kyseessä palveluseteli, voidaan palveluntuottaja jättää kiinnittämättä ostopalvelun valtuutuksella. Mikäli potilas valitsee palveluntuottajan setelituottajaksi esimerkiksi saapumalla fyysisesti toimipaikkaan, voidaan tuottaja kiinnittää valmiiksi tehdyille ostopalvelun valtuutukselle hakemalla potilaskohtaisesti tuottajan osalta kiinnittämättömät ostopalvelun valtuutukset.

Ostopalvelun valtuutuksen tietosisällölliset eroavaisuudet tässä kuvatussa ja aiemman ostopalvelun valtuutuksen määrittelyn välillä on esitetty kuvassa 3.7.1. Pääosa ostopalvelun valtuutukseen liittyvistä toiminnallisista muutoksista seuraa suoraan tietosisällön muutoksista. Lisäksi tästä määrittelystä seuraa, että palvelutapahtuma-asiakirjalle kirjataan ostopalvelun valtuutuksen tunniste silloin, kun potilastiedon käsittelyn oikeutuksena käytetään Potilastiedon arkistoon tallennettua ostopalvelun valtuutusta (jäljempänä "ostopalvelutilanne") (vaatimus OPV9).

Ostopalvelutilanteessa annetaan palveluntuottajalle palvelunjärjestäjän rekisterin tietoihin riittävä käyttöoikeus palvelun tuottamiseksi. Ostopalvelutilanteessa palveluntuottajalle syntyy sopimusperusteinen oikeus saada Potilastiedon arkistosta käyttöönsä ostopalvelun toteuttamiseen liittyvät palvelunjärjestäjän rekisterissä olevat hoitoasiakirjat sekä arkistoida ostopalvelun toteuttamisessa syntyneet hoitoasiakirjat palvelunjärjestäjän rekisteriin.

Ostopalvelutilanteessa tuotetut asiakirjat ovat palvelunjärjestäjän rekisteriin kuuluvia asiakirjoja. Kun asiakirjoja haetaan tai arkistoidaan ostopalvelun valtuutuksen nojalla, sekä palvelunjärjestäjän että palveluntuottajan on oltava liittynyt Potilastiedon arkistoon.

16.12.2021

Ostopalvelun järjestäjän ja ostopalvelun tuottajan välillä on oltava sopimus palveluiden tuottamisesta ja sen järjestelyistä.

Edellä kuvatussa ostopalvelutilanteessa palvelun tuottajalle on annettava aina arkistointioikeus, vaikka käyttöoikeutta ostopalvelun järjestäjän potilasasiakirjoihin ei olisi. Tilanteet jossa käyttöoikeutta ei ole liittyy esim. seulontatutkimuksiin, jossa tietty väestönosa/ikä-luokka kutsutaan esim. mammografiatutkimukseen. Tulokset tulee arkistoida, mutta tuottajalla ei ole tarvetta pääsyyllä järjestäjän tietoihin.

Tietojen käyttäminen Potilastiedon arkistosta

Ostopalvelun valtuutus mahdollistaa ostopalvelun järjestäjän potilastietojen hakemisen ostopalvelun tuottajalle siinäkin tilanteessa, että potilas ei ole antanut Kanta-suostumusta tai potilas on kieltänyt palvelunjärjestäjän tietojen luovuttamisen Potilastiedon arkistosta. Toteutettaessa potilastietojärjestelmiin ostopalvelun valtuutuksen hakemista ja arkistointia tulee noudattaa Potilastiedon arkisto: rajapintakäyttötapaukset arkiston ja liittyvän järjestelmän välillä –dokumentin ohjeistusta.

Potilastiedon arkistosta tapahtuva potilastietojen käsittely (haku ja tallennus) tapahtuu kulloisenkin hoitotilanteen/palvelun toteutukseen liittyvän palvelutapahtuman osoittaman ostopalvelun valtuutuksen rajaamana. Ostopalvelun valtuutuksen tunniste tulee näin ollen tallentaa palvelutapahtuma-asiakirjalle (tulee osana palvelutapahtuman toiminnallisen määrittelyn päivitystä eli tätä kirjoitettaessa uusi tieto palvelutapahtumalla).

Ostopalvelun yksittäiseen potilaaseen (potilaskohtainen ostopalveluvaltuutus voidaan kohdistaa joko yksittäiseen potilaaseen (potilaskohtainen ostopalvelu) tai tiettyyn rekisteriin kokonaisuutena (väestötasoinen ostopalvelu). Väestötasoista ostopalvelua rajallisemman potilasryhmän palveluiden hankintaan (esimerkiksi ikäryhmäseulonnat) suositellaan käytettävän määritetylle ryhmälle automaattisesti generoitavia potilaskohtaisia ostopalvelun valtuutuksia.

Esimerkki: Palvelunjärjestäjällä on käytössään menetelmä, jolla määritetään ikäryhmäseulonnasta kutsuun kuuluvat potilaat. Ryhmän luomisen jälkeen voidaan potilastietojärjestelmän toiminnallisuuksilla generoida automaattisesti potilaskohtaiset ostopalvelun valtuutukset kaikille ryhmään kuuluville potilaille.

16.12.2021

Ostopalvelun valtuutus koskee yhtä ostopalvelun tuottajaa, eikä siinä voi määritellä alihankintaketjua. Ostopalvelun valtuutus ei myöskään korvaa sopimuksia tai päätöksiä tai kata yksinään tuotannonohjauksen tarpeita, mutta ostopalvelun valtuutuksen tietosisältöä voidaan hyödyntää tuotannonohjauksen yhtenä tietolähteenä ja tuotannonohjausprosessien tukena.

3.7.2 Ostopalvelun keskeiset käsitteet

Taulukko 3.31 Ostopalvelun keskeiset käsitteet

Käsite	Kuvaus
Ostopalvelun järjestäjä	Palvelunantaja, joka on lain tai muun velvoitteen johdosta vastuussa palvelun järjestämisestä. Ostopalvelun järjestäjä organisoii palvelun joko toteuttamalla sen itse tai hankkimalla sen joltakin toiselta palvelujen antajalta. Palvelunjärjestäjän tulee ostopalvelutilanteissa ratkaista, missä laajuudessa palveluntuottaja tarvitsee aiemmin syntyneitä tietoja palvelun toteuttamiseen.
Ostopalvelun tuottaja	Palvelunantaja, joka toteuttaa varsinaisen potilaaseen kohdistuvan hoidollisen tai muun palvelun.
Väestötasoinen ostopalvelu (rekisterikohtainen)	Palveluntuottajalle syntyy sopimusperusteinen oikeus saada käyttöönsä Potilastiedon arkistosta kaikki palvelunjärjestäjän potilasasiakirjat sekä oikeus arkistoida palvelunjärjestäjän lukuun kaikki ko. palveluun liittyvät palveluntuottajan yksiköissä tapahtuneisiin palvelutapahtumiin (käynteihin ja hoitojaksoihin) liittyvät potilasasiakirjat. Palvelunjärjestäjä voi esimerkiksi sopia ostavansa päivystyspalveluita tai laboratoriotutkimuksia tietyltä palveluntuottajalta. Kanta-toteutuksena väestötason valtuutus tarkoittaa palvelun järjestäjän rekisterin käyttöä. Lainsäädännössä puhutaan vain toisen palvelunantajan lukuun toimimisesta. Voidaan toimia sekä julkisen että yksityisen toimijan lukuun.
Potilaskohtainen ostopalvelu	Palveluntuottajalle syntyy sopimusperusteinen oikeus tarvittaessa saada käyttöönsä Potilastiedon arkistosta palvelunjärjestäjän kaikki tai sopimuksessa rajatut yksilöidyn potilaan potilasasiakirjat sekä oikeus arkistoida palvelunjärjestäjän lukuun kaikki ko. palveluun liittyvät palveluntuottajan yksiköissä tapahtuneisiin, yksilöidyn potilaan palvelutapahtumiin (käynteihin ja hoitojaksoihin) liittyvät potilasasiakirjat.

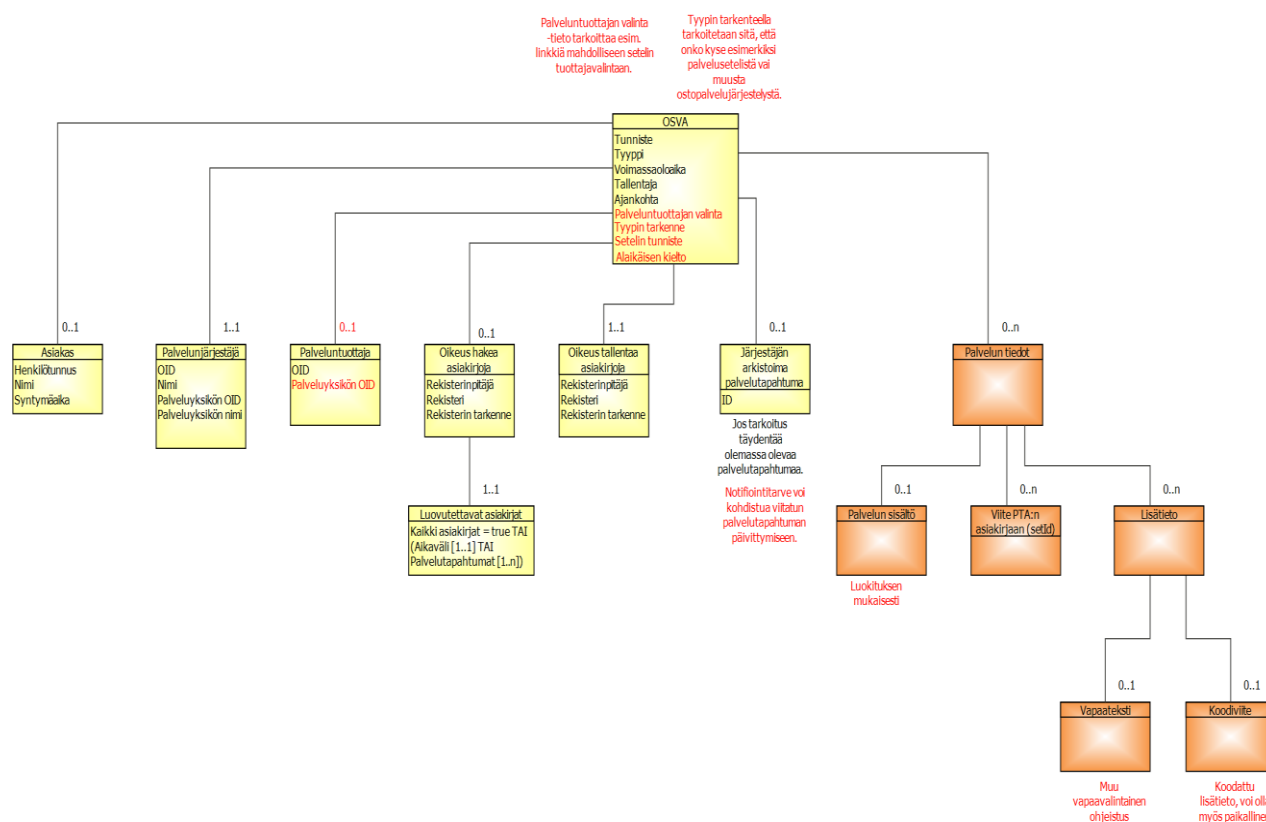
16.12.2021

Käsite	Kuvaus
Ostopalvelun valtuutus	Palveluntuottajakohtaisella ostopalvelun valtuutuksella, jonka palvelunjärjestäjä arkistoi Potilastiedon arkistoon, määritetään palveluntuottajan oikeus palvelunjärjestäjän potilasasiakirjoihin ja oikeus tallentaa syntyneet asiakirjat palvelunjärjestäjän rekisteriin.
Alihankintatilanne	Ostopalvelun valtuutus koskee yhtä ostopalvelun tuottajaa, eikä siinä voi määritellä alihankintaketjua. Jos alihankkija arkistoi tuottamansa asiakirjat Potilastiedon arkistoon omasta järjestelmästä, ostopalvelun järjestäjän on tehtävä ostopalvelun valtuutus myös alihankkijalle.
Palvelusetelillä tuotettu ostopalvelu	Ostopalvelun järjestäjä tuottaa ostopalvelun valtuutuksen palveluna, joka vastaa Potilastiedon arkiston näkökulmasta potilaskohtaista ostopalvelua.

3.7.3 Ostopalvelun valtuutuksen tietomalli

Seuraavassa kuvassa on esitetty ostopalvelun valtuutusta koskeva tietomalli. Tietomalli vastaa koodistopalvelun lomakerakennetta. Muutokset on kuvattu oranssilla ja punaisella värillä tietomalliin.

16.12.2021

Kuva 3.7.1. Ostopalvelun valtuutuksen määrittävän OSVA-asiakirjan tietomalli

Ostopalvelun valtuutus -asiakirjan tietomalliin on tehty Kanta-välitteisen ostopalveluprosessin uudistamisen yhteydessä tietosisältöjen tarkennuksia. Seuraavissa kohdissa kuvataan näiden muutosten keskeinen sisältö:

- Palveluntuottajan valinta-kentässä kuvataan mahdollinen linkki tai muu vapaamuotoinen ohjeistus palvelusetelin tuottajavalinnan mahdollistamaan palveluun
- Tyypin tarkenne-kentässä kuvataan kooditettuna tietona ostopalvelun valtuutuksen peruste. Sen mahdollisia arvoja ovat Ostopalvelu (järjestäjän ja tuottajan välinen sopimus palvelun tuottamisesta) ja Palveluseteli.
- Setelin tunnistus -kenttään merkitään palvelusetelin tunnistus.
- Alakäisen kieltä -kentässä ilmaistaan alakäisen tahto kieltää esimerkiksi palvelusetelin näkyminen Omakannassa vanhemmille. Kentän käyttöön liittyy rajoitukset koskien

16.12.2021

alaikäisen kypsyystasoa päättää omista asioistaan, joka arvioidaan esimerkiksi palveluseteliä laadittaessa alaikäiselle. Tieto ei ole pakollinen alaikäisen ostopalvelun valtuutuksella ja tällöin menetellään siten, että kieltoa ei olisi asetettu.

- Palveluntuottajatieto on mahdollista täydentää asiakirjalle myöhemmin palvelusetelin tapauksessa. Tällöin asiakirja tallentuu Potilastiedon arkistoon keskeneräisenä, eikä sitä voi hyödyntää ennen kuin palveluntuottaja on kiinnitetty. Palveluntuottaja-elementtiin on mahdollista lisätä myös ko. palveluntuottajan sen palveluyksikön tiedot, johon ostopalvelun valtuutus kohdistuu. Palveluyksikön määrittäminen ei kuitenkaan teknisesti rajoita käyttöä muilta palveluntuottajan palveluyksiköiltä, mutta sitä tulee voida käyttää ostopalveluiden valtuutusten hakukriteerinä.
- Palvelun tiedot -elementti on toistuva eli yhdellä ostopalvelun valtuutus -asiakirjalla voi täydentää useamman palvelun tietoja, esimerkiksi tilanteessa, jossa ostopalvelun valtuutus kattaa useamman palvelun muodostaman palvelupaketin. Palvelun tiedot -elementissä voidaan tarkentaa ostopalvelun valtuutuksen osoittamia palveluita seuraavilla tiedoilla:
 - Palvelun sisältö: Kansallisesta Sosiaali- ja terveystietopalvelujen palvelunimikkeistö -luokituksesta (Luokituksen tunnistus: 1.2.246.537.6.49. Luokituksen nimi: THL - Sosiaali- ja terveysalan palvelunimikkeistö) valittavissa olevat arvot tarkentavat ostopalvelun valtuutuksen sisältämiä palveluita. Tietoa voidaan hyödyntää esimerkiksi ostopalveluiden sisällön seurannassa ja tilastoinnissa (mm. minkä verran suun terveydenhuollon palveluita hankitaan ostopalveluna)
 - Viite Potilastiedon arkiston asiakirjaan tai merkintään: Ostopalvelun valtuutuksen palvelun sisältöä voidaan tarkentaa viittaamalla olemassa olevaan merkintään tai asiakirjaan Potilastiedon arkistossa, esimerkiksi kuvantamisen pyyntöön. Viittaus kohdentuu asiakirjan viimeisimpään versioon (CDA-asiakirjan setID-viittaus).
 - Lisätieto: Lisätietona voidaan antaa esimerkiksi tarkemmat ohjeet palveluntuottajalle. Lisätiedon voi antaa joko vapaamuotoisena tekstinä tai valitsemalla lisätieto koodiperusteisesti tai näiden yhdistelmänä. Koodisto voi olla paikallisesti ylläpidettävä ja sillä voidaan kuvata esimerkiksi ostopalvelun

16.12.2021

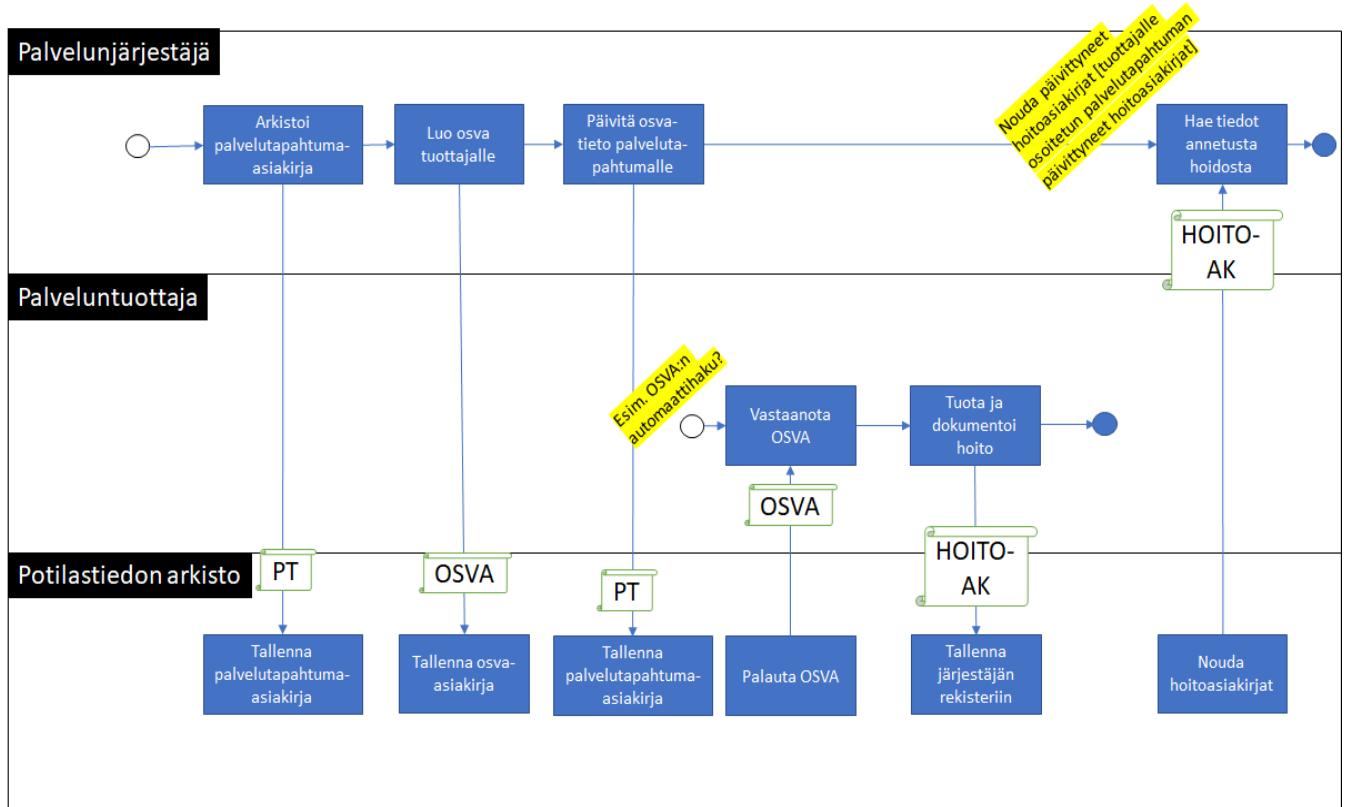
valtuutuksen kattaman palvelupaketin eli useamman yksittäisen palvelun muodostaman kokonaisuuden nimi.

3.7.4 Ostopalvelun valtuutuksen hyödyntämisen prosessit

Seuraavissa kuvissa on esitetty ostopalvelun valtuutukseen liittyvät karkeat ja yksinkertaistetut malliprosessit. Ostopalvelun valtuutus luodaan palvelunjärjestäjän toimesta ja sen avulla palveluntuottaja pystyy tallentamaan ja hakemaan tietoja palvelunjärjestäjän rekisteristä. Prosessikuvauksiin ei ole sisällytetty kaikkia potilastietojen hakuvaiheita eikä sitä, mitä palveluntuottajan luona tapahtuu palveluiden tuottamisen yhteydessä.

Kuvassa 3.7.2 on kuvattu prosessi tilanteessa, jossa palvelunjärjestäjä luo palvelutapahtuman, ja merkitsee sen tunnisteen ostopalvelun valtuutukselle muiden tietojen kanssa. Palveluntuottaja hakee ostopalvelun valtuutuksen (voi olla automaattinen toimenpide), jonka perusteella palveluntuottaja saa tarvittavat tiedot palvelutarpeesta ja palvelutapahtuman tunnisteen. Palveluntuottaja tekee tarvittavat kirjaukset potilaskertomukseen ja kirjaukset ovat nähtävillä palvelunjärjestäjälle, kun ne on tallennettu Potilastiedon arkistoon.

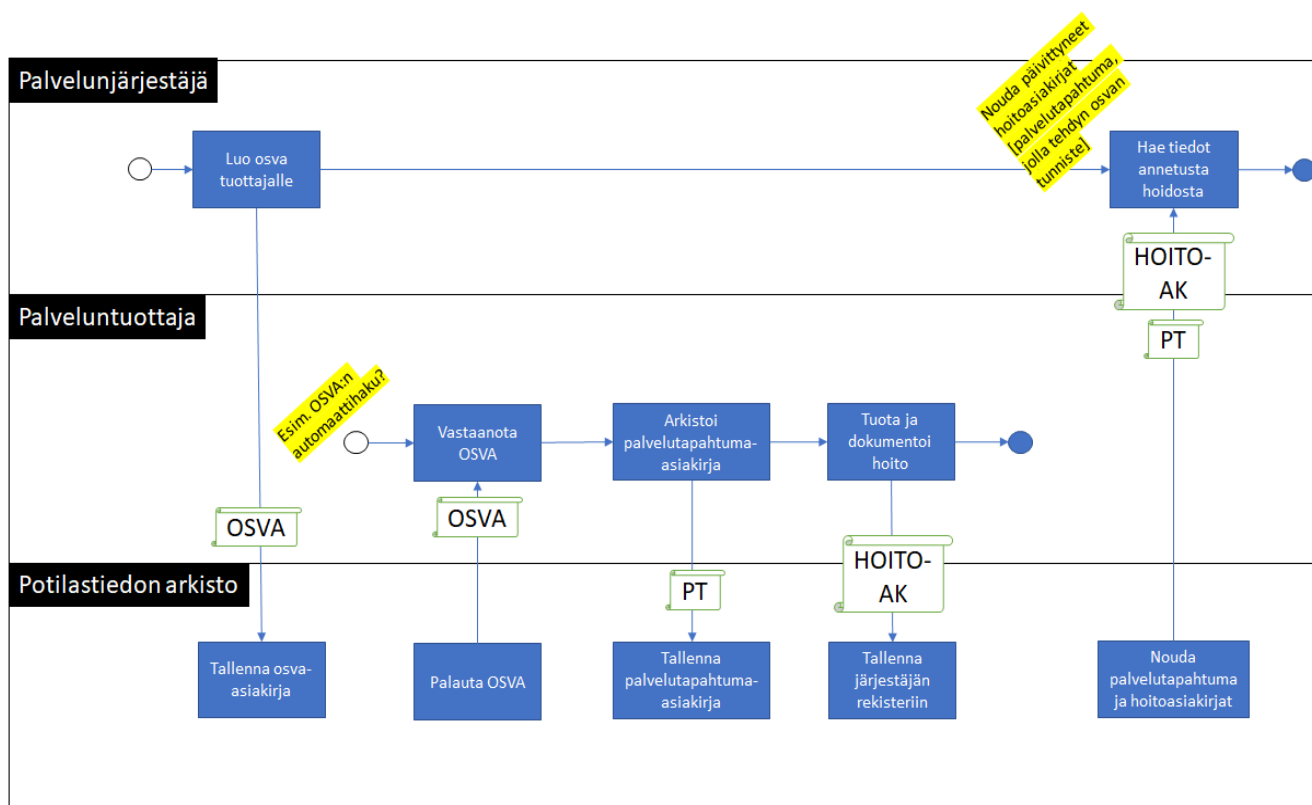
16.12.2021

Kuva 3.7.2. Ostopalvelun valtuutus, palvelunjärjestäjä tuottaa palvelutapahtuman

16.12.2021

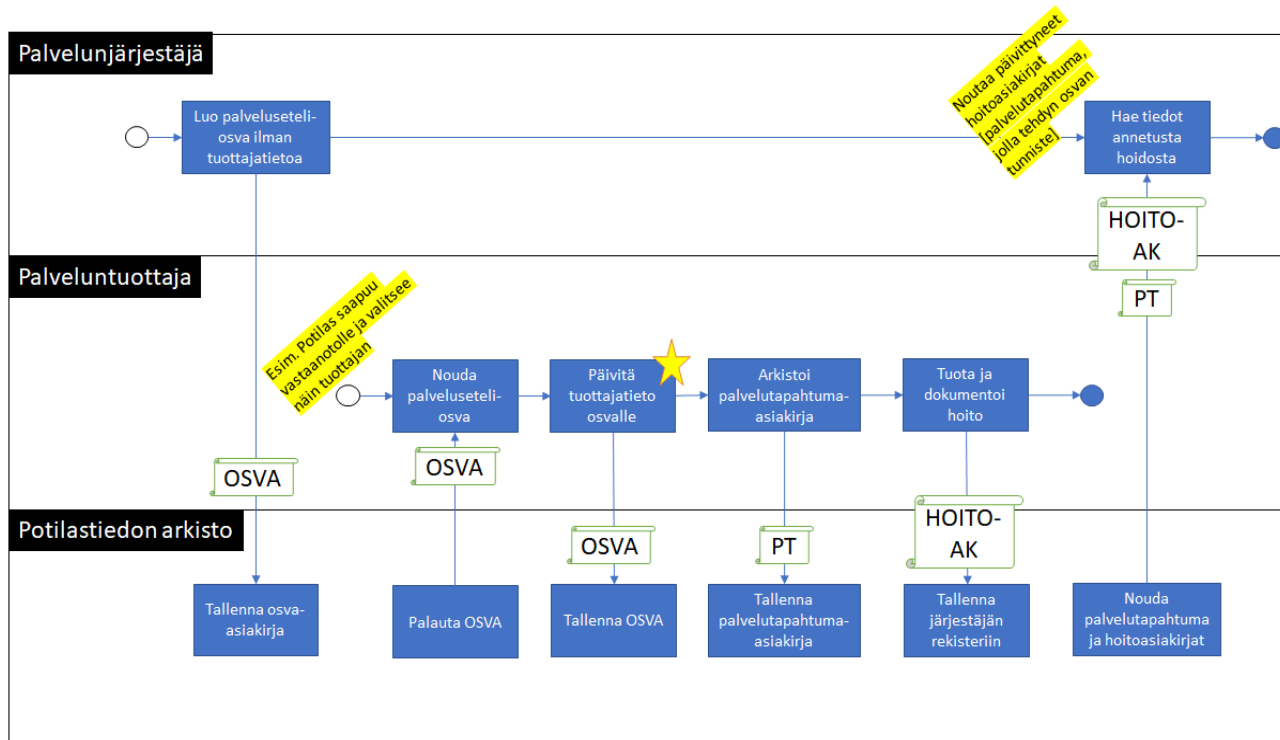
Kuvassa 3.7.3 on esitetty vastaava prosessi silloin kun palveluntuottaja tuottaa koko palvelutapahtuman.

Kuva 3.7.3. Ostopalvelun valtuutus, palveluntuottaja tuottaa palvelutapahtuman

Kuvassa 3.7.4 on esitetty prosessi, jossa palvelunjärjestäjä luo palvelusetelin ja sen perusteella ostopalvelun valtuutuksen, muttei kiinnitä palveluntuottajaa. Tällaisessa tilanteessa asiakas voi mahdollisesti itse palveluseteliportaalin tai vastaavan järjestelmän kautta valita itselleen palveluntuottajan, jolloin ostopalvelun valtuutus täydentyy järjestäjän nimissä tuottajatiedolla. Asiakas voi tehdä valintansa myös asioimalla haluamassaan palvelusetelituottajaorganisaatiossa, jolloin tuottaja vastaa ostopalvelun valtuutuksen täydentämisestä. Potilaan antaessa suullisen suostumuksensa (hänelle osoitetun tuottajatiedoltaan avoimen) ostopalvelun valtuutuksen hakemiseksi Potilastiedon arkistosta, voi palveluntuottaja päivittää ostopalvelun valtuutukselle tuottajatiedon. Tämä prosessin kulku on esitetty kuvassa 3.7.4 ja se vastaa muilta osin kuin tuottajavalinnan osalta kuvaa 3.7.3.

16.12.2021

Kuva 3.7.4. Ostopalvelun valtuutus, palveluntuottaja kiinnittää tuottajatiedon ja tuottaa palvelutapahtuman

3.7.5 Vaatimukset

3.7.5.1 Ostopalvelun valtuutuksia hallinnoiva järjestelmä – ostopalvelun järjestäjän yleiset vaatimukset

Seuraavassa taulukossa pakollisuutta ilmaisemaan on käytetty lyhenteitä P = Pakollinen, V = Vapaaehtoinen ja EP = Ehdollisesti pakollinen.

16.12.2021

Taulukko 3.32

Vaatumuksen ID	Vaatus	Pakollisuus	Rooli
Vaatus OPV1	Potilaskohtaisessa ostopalvelussa ostopalvelun tuottajalle tulee voida antaa arkistointioikeus järjestäjän rekisteriin ja tarvittaessa käyttöoikeus palvelunjärjestäjän rekisterin tietoihin.	P	Palvelunjärjestäjä, Ostopalvelun valtuutuksia hallinnoiva järjestelmä
Vaatus OPV2	Potilaskohtaisessa ostopalvelussa on oltava laajan käyttöoikeuden antamisen sijaan mahdollisuus rajata palveluntuottajan käyttöön vain tarvittavat asiakirjat: lueteltujen palvelutapahtumien asiakirjat tai asiakirjat tietyltä aikaväliltä.	P	Palvelunjärjestäjä, Ostopalvelun valtuutuksia hallinnoiva järjestelmä
Vaatus OPV3	Väestötasoisessa ostopalvelussa ostopalvelun tuottajalla tulee olla arkistointioikeus järjestäjän rekisteriin. Hakuoikeus palvelunjärjestäjän rekisterin tietoihin tulee voida kieltää (tilanteet, jossa hakuoikeutta ei ole, liittyvät esim. seulontatutkimuksiin, jossa tietty väestönosa/ikäluokka kutsutaan tutkimukseen).	P	Palvelunjärjestäjä, Ostopalvelun valtuutuksia hallinnoiva järjestelmä
Vaatus OPV4	Palvelunjärjestäjän tulee noudattaa yleisiä Potilastiedon arkiston vaatimuksia luovutusilmoituksen muodostamiseen liittyen (luovutusilmoitus laaditaan esimerkiksi silloin kun potilaalle tulostetaan käynnin yhteydessä potilaan kertomustiedot). Tämä kansalaisen oikeusturvan varmistamiseksi, vaikka ostopalvelutilanteessa ei ole varsinaisesti kyse tietojen luovuttamisesta.	P	Palvelunjärjestäjä (luovutusilmoituksia tuottava järjestelmä)

16.12.2021

3.7.5.2 Ostopalvelun tuottajan järjestelmän yleiset vaatimukset

Taulukko 3.33 Ostopalvelun tuottajan järjestelmän yleiset vaatimukset

Vaatumuksen ID	Vaatus	Pakollisuus	Rooli
Vaatus OPV5	Potilaskohtaisessa ja väestötasoisessa ostopalvelussa voi käyttää vain palveluntuottajan oman ja palvelunjärjestäjän rekisterin tietoja. Muiden palvelujen antajien potilasasiakirjojen luovutukseen ostopalvelun valtuutus ei oikeuta ilman potilaan suostumusta.	P	Potilastiedon arkisto, Tietoja tuottava järjestelmä
Vaatus OPV6	Palveluntuottajan järjestelmän tulee pystyä hakemaan palvelunjärjestäjän rekistereistä asiakirjoja (mikäli oikeus siihen on annettu) ja tallentamaan palvelunjärjestäjän rekisteriin asiakirjat.	P	Potilastiedon arkisto, Tietoja tuottava järjestelmä
Vaatus OPV7	Palveluntuottajan järjestelmän tulee pystyä arkistomaan asiakirjat palvelunjärjestäjän luomiin palvelutapahtumiin.	P	Potilastiedon arkisto, Tietoja tuottava järjestelmä
Vaatus OPV7.1	Palveluntuottajan järjestelmän tulee pystyä luomaan ostopalvelutilanteessa uusi palvelutapahtuma palvelunjärjestäjän rekisteriin, mikäli on sovittu, että palveluntuottaja luo palvelutapahtuman.	EP (ehto: mikäli tuottaja vastaa palvelutapahtuman luomisesta)	Potilastiedon arkisto, Tietoja tuottava järjestelmä
Vaatus OPV8	Palveluntuottaja voi muokata ja korjata ainoastaan itse tuottamia asiakirjoja. Palveluntuottaja ei voi muokata tai korjata muita palvelunjärjestäjän hoitoasiakirjoja, vaikka ne liittyisivät samaan palvelutapahtumaan.	P	Tietoja tuottava järjestelmä

16.12.2021

Vaatimuksen ID	Vaatus	Pakollisuus	Rooli
Vaatus OPV9	Tietojen haku- ja tallennustilanteessa palveluntuottajan toiminnan kytkentä ostopalvelun valtuutukseen tulee palvelutapahtumalle kirjatusta ostopalvelun valtuutuksen tunnisteesta.	P	Potilastiedon arkisto

3.7.5.3 Tee ja arkistoi uusi ostopalvelun valtuutus

Ostopalvelun valtuutuksessa käytetään kirjaamispohjana THL Koodistopalvelussa julkaistua asiakirjalomaketta OSVA (eArkisto/Lomake - Ostopalvelun valtuutus). Ostopalvelun valtuutuksen arkistointi mahdollistaa arkiston osalta ostopalvelun toteuttamisen. Ostopalvelun valtuutus muodostetaan sekä väestötasoisessa että potilaskohtaisessa ostopalvelussa. Potilaskohtaisen ostopalvelun tapauksessa ostopalvelun järjestäjä voi määrittellä ostopalvelun valtuutukseen, mitä ostopalvelun järjestäjän rekisterissä olevia asiakirjoja ostopalvelun tuottaja tarvitsee palvelun tuottamiseen. Potilaskohtaisessa ostopalvelussa ostopalvelun järjestäjä voi lisäksi ilmoittaa ostopalvelun valtuutuksessa palvelutapahtuman, johon ostopalvelun tuottaja voi liittää arkistoitavat asiakirjat, jos ostopalvelun tuottajan ei ole tarkoitus tuottaa omaa palvelutapahtumaa ostopalvelun järjestäjän rekisteriin (palvelutapahtuman luonti ostopalvelutilanteessa toteutetaan palvelujärjestäjän ohjeistuksien mukaisesti).

Potilaskohtaisessa ostopalvelun valtuutuksessa palveluntuottaja-tieto ei ole pakollinen tieto ostopalvelun valtuutusta tallennettaessa Potilastiedon arkistoon. Ostopalvelun valtuutus on keskeneräinen-tilassa siihen saakka, kunnes palveluntuottaja-tieto on täydennetty, eikä se palaudu normaalisti palveluntuottajan tekemien hakujen tulosjoukossa. Ostopalvelun valtuutus, josta puuttuu palveluntuottaja-tieto, on kuitenkin mahdollista hakea potilaan yksilöintitiedon perusteella. Tieto palveluntuottajasta voidaan saada esimerkiksi potilaan valittua palveluntuottajan sähköisen palveluseteli- ja ostopalvelujärjestelmän palveluportaalien kautta hänelle osoitettuun ostopalvelun valtuutukseen. Myös palvelunjärjestäjän ja palveluntuottajan ammattihenkilö voi täydentää palveluntuottaja-tiedon esimerkiksi niissä tilanteissa, joissa organisaatiolla ei ole käytössä sähköistä palveluseteli- ja ostopalvelujärjestelmää. Tällöin palvelunjärjestäjän tulee varmistaa, että potilaalla on tiedossa ne palveluntuottajat, jotka kuuluvat palvelunjärjestäjän hyväksymiin palveluntuottajiin. Myös palveluntuottajan tulee varmistua, että se on oikeutettu tuottamaan

16.12.2021

potilaalle ostopalvelun valtuutuksen mukaisen palvelun ennen palveluntuottaja-tiedon täydentämistä.

Potilaskohtaisessa ja väestötasoisessa ostopalvelun valtuutuksessa palvelunjärjestäjä voi tarkentaa ostopalvelun kohteena olevan palvelun tietoja. Palvelun tietoihin voi

- valita minkä Palvelutapahtuman palvelujen luokan palvelusta on kyse,
- lisätä viitteen Potilastiedon arkistoon tallennettuun potilaan tiettyyn asiakirjaan sekä
- tarkentaa palvelun sisältöä tai palveluntuottajalle annettavaa ohjeistusta lisätietona joko organisaatiokohtaiseen koodistoon tai vapaaseen tekstiin tai näiden yhdistelmään perustuen.

Yhdellä ostopalvelun valtuutuksella voi tarkentaa useamman palvelun tietoja esimerkiksi tilanteessa, jossa ostopalvelun valtuutuksen kohteena on useammasta yksittäisestä palvelusta koostuva kokonaisuus (nk. palvelupaketti).

Taulukko 3.34 Ostopalvelun valtuutuksen tekoon ja arkistointiin liittyvät vaatimukset

Vaatimuksen ID	Vaatus	Pakollisuus	Rooli
Vaatus OPV10	Potilaskohtaisessa ostopalvelun valtuutuksessa palvelunjärjestäjän tulee voida määrittellä, mitä järjestäjän rekisterissä olevia asiakirjoja ostopalvelun tuottaja tarvitsee palvelun tuottamiseen.	P	Palvelunjärjestäjä, Ostopalvelun valtuutuksia hallinnoiva järjestelmä
Vaatus OPV11	Ostopalvelun valtuutukselle tulee voida määrittää ajanjakso, jonka valtuutus on voimassa.	P	Palvelunjärjestäjä, Ostopalvelun valtuutuksia hallinnoiva järjestelmä

16.12.2021

Vaatumuksen ID	Vaatus	Pakollisuus	Rooli
Vaatus OPV12	Potilaskohtaisessa ostopalvelun valtuutuksessa palvelunjärjestäjän tulee voida ilmoittaa palvelutapahtuma, mihin tuottaja on veloitettu liittämään arkistoitavat asiakirjat, jos tuottajan ei ole tarkoitus tuottaa omaa palvelutapahtumaa. Palvelutapahtuman luonti toteutetaan palvelunjärjestäjän ohjeistuksen mukaisesti.	P	Palvelunjärjestäjä, Ostopalvelun valtuutuksia hallinnoiva järjestelmä
Vaatus OPV14	Ostopalvelun valtuutuksessa palvelunjärjestäjän tulee voida antaa palveluntuottajalle ostopalvelun tuottamista koskevia lisätietoja.	P	Palvelunjärjestäjä, Ostopalvelun valtuutuksia hallinnoiva järjestelmä
Vaatus OPV15	Ostopalveluissa kirjaamispohjana tulee käyttää asiakirjalomaketta "OSVA".	P	Palvelunjärjestäjä, Ostopalvelun valtuutuksia hallinnoiva järjestelmä

3.7.5.4 Nouda ostopalvelun valtuutus

Ostopalvelun järjestäjä voi hakea ostopalvelun valtuutus -asiakirjan tai sen kuvailutiedot Potilastiedon arkistosta katselua, muutosta tai mitätöintiä varten. Ostopalvelun tuottaja voi hakea Potilastiedon arkistosta ostopalvelun järjestäjien rekistereistä ne ostopalvelun valtuutukset, joissa hakija on ostopalvelun tuottaja. Arkistopalvelu tarkastaa, että ostopalvelun tuottaja saa nähdäkseen vain ne voimassaolevat ostopalvelun valtuutukset, joissa on itse palveluntuottajana. Potilaskohtaisesti ostopalvelun tuottaja voi hakea potilaan yksilöintitiedon perusteella myös sellaiset ostopalvelun valtuutukset, joista puuttuu palveluntuottaja. Tämä koskee palvelusetelin käyttöä ja oikeus hakea ostopalvelun valtuutus perustuu joko suullisesti tai sähköisessä palvelussa annettuun asiakkaan suostumukseen. Arkistopalvelu palauttaa vain voimassa olevien ostopalvelun valtuutus -asiakirjojen viimeisimmän version.

Ostopalvelun valtuutuksessa on riittävät tiedot, jotta ostopalvelun toteuttamisen vaatimat palvelutapahtuman arkistointi, asiakirjojen haku ja arkistointi palvelunjärjestäjän rekisteriin mahdollistuvat. Ostopalvelun valtuutuksen haku ei edellytä hoitosuhteen varmentavan palvelutapahtuma-asiakirjan olemassaoloa. Palveluntuottajan oikeus hakea järjestäjän

16.12.2021

tuottama Ostopalvelun valtuutus perustuu asiakkaan suulliseen suostumukseen tai sähköisessä palvelussa annettuun suostumukseen.

Taulukko 3.35 Ostopalvelunvaltuutuksen hakuun liittyvät vaatimukset

Vaatumuksen ID	Vaatus	Pakollisuus	Rooli
Vaatus OPV16	Palveluntuottajan järjestelmän tulee voida tarkistaa, onko ostopalvelun järjestäjän rekisterissä kyseistä ostopalvelun tuottajaa koskevia voimassa olevia ostopalvelun valtuutuksia ja hakea ne (järjestäjän ja tuottajan keskinäistä tiedonsiirtoa koskevan sopimuksen mukaisesti).	V	Palveluntuottaja, Tietoja hakeva järjestelmä
Vaatus OPV17	Potilaskohtaiset ostopalvelun valtuutukset tulee voida hakea myös ilman potilaan yksilöintiä. Tällöin haku palauttaa kaikki voimassaolevat ostopalvelun valtuutukset, joissa hakija on merkitty ostopalvelun tuottajaksi. Mikäli hakua rajataan ko. palveluntuottajan palveluysikkö-tiedolla, tulee haun palauttaa myös ne ko. palveluntuottajan ostopalvelun valtuutukset, joista puuttuu palveluysikön tiedot.	P	Palveluntuottaja, Tietoja hakeva järjestelmä, Potilastiedon arkisto
Vaatus OPV18	Ilman potilaan yksilöintiä tapahtuva potilaskohtaisten ostopalveluvaltuutusten haku palveluntuottajakohtaisesti voidaan toteuttaa siten, että haussa palautuu vaihtoehtoisesti ensin kuvailutiedot ja sitten halutut ostopalvelun valtuutus -asiakirjat tai suoraan pyydetty ostopalvelun valtuutus -asiakirjat kuvailutietoineen.	P	Palveluntuottaja, Tietoja hakeva järjestelmä

16.12.2021

Vaatimuksen ID	Vaatus	Pakollisuus	Rooli
Vaatus OPV19	Palveluntuottajan järjestelmän pitää voida rajata ostopalvelun valtuutuksien hakuja potilaan henkilötunnuksen sekä ostopalvelun valtuutuksen tallennushetken perusteella. Potilaan henkilötunnusella haettaessa palautetaan myös sellaiset ostopalvelun valtuutus -asiakirjat, joista puuttuu palveluntuottaja-tieto.	P	Palveluntuottaja, Tietoja hakeva järjestelmä
Vaatus OPV20	Ostopalvelun valtuutuksen haun yhteydessä ei tarkasteta potilaan suostumusta tai kieltoja.	P	Potilastiedon arkisto
Vaatus OPV21	Ostopalvelun valtuutuksen haun yhteydessä ei tarkisteta hoitosuhdetta, eikä palvelutapahtumaa tarvitse olla olemassa.	P	Potilastiedon arkisto
Vaatus OPV22	Väestötasoisien ostopalvelun valtuutuksen haussa palautetaan kaikki väestötasoiset ostopalvelun valtuutukset, missä hakija on ostopalvelun tuottaja.	P	Potilastiedon arkisto

3.7.5.5 Korjaa tai mitätöi ostopalvelun valtuutus

Ostopalvelun valtuutuksen tietosisältöä voidaan tarvittaessa korjata. Ostopalvelun valtuutus voidaan korjata esim. jos potilas peruu tai vaihtaa palveluntuottajaa, jos järjestäjä vaihtaa palveluntuottajaa, ostopalvelun valtuutuksen voimassaoloaikaa muutetaan tai luovutettavan aineiston laajuutta muutetaan. Ostopalvelun valtuutusta voi korjata ja muokata ostopalvelun valtuutuksen luonut palvelunjärjestäjä. Palveluntuottaja voi päivittää ostopalvelun valtuutusta ainoastaan täydentämällä ostopalvelun valtuutus -asiakirjalta puuttuvan Palveluntuottaja-tiedon tilanteessa, jossa tietoa ei ole tallennettu ennen palvelun toteuttamisen aloittamista. Tämä koskee palvelusetelin käyttöä ja tuottajan oikeus versioda järjestäjän asiakirjaa perustuu asiakkaan suulliseen suostumukseen tai sähköisessä palvelussa annettuun suostumukseen.

Ostopalvelun valtuutus voidaan tarvittaessa mitätöidä palvelunjärjestäjän potilastietojärjestelmästä. Yleiset mitätöintiä koskevat määrittelyt on kuvattu tässä julkaisussa korjausta ja mitätöintiä koskevassa kohdassa.

16.12.2021

Taulukko 3.36 Ostopalvelun valtuutuksen korjaukseen ja mitätöintiin liittyvät vaatimukset

Vaatimuksen ID	Vaatus	Pakollisuus	Rooli
Vaatus OPV23	Palvelunjärjestäjän tulee voida muokata ja korjata tallentamansa ostopalvelun valtuutuksen tietoja. Palvelunjärjestäjän tulee hakea ennen päivittämistä tuorein versio ostopalvelun valtuutus -asiakirjasta Potilastiedon arkistosta. Päivitetty ostopalvelun valtuutus tulee tallentaa välittömästi Potilastiedon arkistoon.	P	Palvelunjärjestäjä, Ostopalvelun valtuutuksia hallinnoiva järjestelmä
Vaatus OPV25	Mikäli ostopalvelun valtuutus on luotu väärälle potilaalle, tulee palvelunjärjestäjän mitätöidä ostopalvelun valtuutus. Virheellisen ostopalvelun valtuutuksen perusteella arkistoidut asiakirjat tulee mitätöidä Potilastiedon arkistosta ennen ostopalvelun valtuutuksen mitätöintiä.	P	Palvelunjärjestäjä, Ostopalvelun valtuutuksia hallinnoiva järjestelmä
Vaatus OPV26	Mikäli potilaskohtaiselle ostopalvelun valtuutukselle ei ole merkitty palveluntuottaja-tietoa (kohdentamaton palveluseteli), voi ostopalvelun tuottaja päivittää tiedon versioimalla asiakirjaa asiakkaan ilmaistessa palveluntuottajan valinnan. Tuottajan oikeus versioida järjestäjän asiakirjaa perustuu asiakkaan suulliseen suostumukseen tai sähköisessä palvelussa annettuun suostumukseen. Ostopalvelun tuottaja ei voi päivittää muita ostopalvelun valtuutuksen tietoja. Päivitetty ostopalvelun valtuutus tulee tallentaa välittömästi Potilastiedon arkistoon.	EP (ehto: mikäli toteutettu palvelusetelin tuottajan valinta)	Palveluntuottaja, Ostopalvelun valtuutuksia hallinnoiva järjestelmä

16.12.2021

Vaatimuksen ID	Vaatus	Pakollisuus	Rooli
Vaatus OPV26.1	Palveluntuottaja voi poistaa Palveluntuottaja-tiedon, mikäli palveluntuottaja on sen itse asettanut ostopalvelun valtuutukseen. Mikäli Palveluntuottaja-tietoa on ostopalvelun valtuutuksessa muutettava, tulee palvelunjärjestäjän merkitä kyseisen ostopalvelun valtuutuksen voimassaoloaika päättyneeksi ja laatia uusi ostopalvelun valtuutus.	EP (ehto: mikäli OPV 26 toteutettu)	Palveluntuottaja, Ostopalvelun valtuutuksia hallinnoiva järjestelmä

3.7.5.6 Palvelutapahtuma ostopalvelutilanteessa

Ostopalvelutilanteessa tietojen käyttäminen Potilastiedon arkistosta edellyttää ostopalvelun valtuutuksen lisäksi potilaan ja palveluntuottajan välillä olevaa hoitosuhdetta, joka todennetaan hoitosuhteen varmistavalla palvelutapahtumalla. Ostopalvelun valtuutus on arkistoitu Potilastiedon arkistoon ostopalvelun järjestäjän rekisteriin. Ostopalvelun järjestäjä ja ostopalvelun tuottaja sopivat, käyttäkö tuottaja järjestäjän rekisterissä olevaa palvelutapahtumaa, vai arkistoiiko ostopalvelun tuottaja oman palvelutapahtuman ostopalvelun järjestäjän rekisteriin. Asiakirja voidaan arkistoida, vaikka ostopalvelun valtuutuksen voimassaolo olisi päättynyt.

Taulukko 3.37 Palvelutapahtumaan liittyvät vaatimukset ostopalvelutilanteessa

Vaatimuksen ID	Vaatus	Pakollisuus	Rooli
Vaatus OPV27	Ostopalvelutilanteessa palvelutapahtumalle tulee kirjata hoitovastuulliset palveluntuottajan palveluyksiköt sekä palvelunjärjestäjän palveluyksikkö mikäli tieto on käytettävissä.	P	Palveluntuottaja, Tietoja tuottava järjestelmä

16.12.2021

Vaatumuksen ID	Vaatus	Pakollisuus	Rooli
Vaatus OPV28	Mikäli palvelunjärjestäjä ei ostopalvelutilanteessa ole luonut valmista palvelutapahtumaa palveluntuottajalle, tulee palveluntuottajan luomalle palvelutapahtumalle kirjata kuvailutiedoksi sen ostopalvelun valtuutuksen tunniste, jonka perusteella palvelutapahtuma on tuotettu.	P	Palveluntuottaja, Tietoja tuottava järjestelmä
Vaatus OPV29	Kun palvelunjärjestäjä luo ostopalvelutilanteessa palvelutapahtuman, tulee palvelunjärjestäjän kirjata palvelutapahtuman kuvailutiedoksi kyseisen ostopalvelun valtuutuksen tunniste. Palvelutapahtumalle voi tallentaa useamman kuin yhden ostopalvelun valtuutuksen tunnisteeseen. Kaikilla palvelutapahtumaan liitetyillä ostopalvelun valtuutuksilla pitää olla eri palveluntuottaja.		Palvelunjärjestäjä, Tietoja tuottava järjestelmä

Palvelunjärjestäjä voi tarvittaessa poistaa palvelutapahtumalle virheellisesti kirjatun ostopalvelun valtuutuksen tunnisteeseen. Poistaminen on sallittu, jos palvelutapahtumaan ei liity ostopalvelun valtuutuksen perusteella arkistoituja hoitoasiakirjoja. Tarkistus on palvelutapahtumaa päivittävän järjestelmän vastuulla.

3.7.5.7 Hae potilaan hoitoasiakirjat ostopalvelutilanteessa

Ostopalvelun tuottaja saa hakea Potilastiedon arkistosta palvelujen tuottamiseen tarvittavat potilasasiakirjat. Arkistopalvelu tarkastaa, että palvelunjärjestäjä on valtuuttanut palveluntuottajan hakemaan asiakirjoja ostopalvelun valtuutuksella.

Arkistopalvelu huolehtii ostopalvelun tuottajan hakujen rajaamisesta. Kun ostopalvelun tuottaja hakee Potilastiedon arkistosta potilasasiakirjoja, arkistopalvelu tarkastaa potilaan suostumuksen tietojen luovuttamiseen ja hoitosuhteen todentavan palvelutapahtuman ostopalvelun järjestäjän rekisteristä. Ostopalvelun järjestäjä voi potilaskohtaisessa ostopalvelun valtuutusasiakirjassa määritellä, saako palveluntuottaja käyttöönsä järjestäjältä

16.12.2021

kaikki potilaan asiakirjat vai määrättyjen palvelutapahtumien tai ajanjaksojen asiakirjat. Ostopalvelun valtuutuksessa asetetut rajaukset eivät kuitenkaan koske yleistä Kanta-luovutusta eli järjestäjän asettamat rajoitukset eivät rajaa muilta rekisterinpitäjiltä saatuja tietoja ja potilaan suostumuksissa, jotka koskevat tietojen hakemista muiden palvelunantajien rekistereistä, toimitaan normaalien, voimassaolevien käytäntöjen mukaisesti. Potilaan tekemät Kanta-kiellot rajaavat muiden palvelunantajien tietojen palauttamista.

Ostopalvelun valtuutus voi olla potilaskohtainen tai väestötasoinen, mutta sopimuksen laajuudesta riippumatta potilastietojärjestelmä voi hakea Potilastiedon arkistosta yhden potilaan tiedot kerrallaan. Potilasasiakirjojen haku Potilastiedon arkistosta on sallittu ostopalvelun valtuutuksen voimassaolon ajan, mutta luovutushaku ostopalvelutilanteessa kaikkien palvelunantajien rekistereistä on sallittu hoitosuhteen todentavan palvelutapahtuman voimassaolon ajan, vaikka ostopalvelun valtuutuksen voimassaolo olisi päättynyt.

Taulukko 3.38 Vaatimukset potilaan hoitoasiakirjojen hakuun ostopalvelutilanteessa

Vaatimuksen ID	Vaatus	Pakollisuus	Rooli
Vaatus OPV30	Ostopalvelun tuottaja voi hakea asiakirjoja järjestäjän rekisteristä Potilastiedon arkistosta, kun palvelunjärjestäjä on tallentanut ostopalvelun valtuutuksen ja palvelunjärjestäjä tai palveluntuottaja on tallentanut hoitosuhteen todentavan palvelutapahtuma-asiakirjan palvelunjärjestäjän rekisteriin.	P	Potilastiedon arkisto, Palveluntuottaja, Tietoja hakeva järjestelmä, Tietoja tuottava järjestelmä
Vaatus OPV31	Potilastiedon arkistosta tapahtuva potilastietojen käsittely (haku ja tallennus) tapahtuu kulloisenkin hoitotilanteen/palvelun toteutukseen liittyvän palvelutapahtuman osoittaman ostopalvelun valtuutuksen rajaamana. Ostopalvelun valtuutuksen tunnus on vaatimusten OPV28 ja OPV29 mukaisesti palvelutapahtuman ehdollisesti pakollinen kuvailutieto.	P	Potilastiedon arkisto, Palveluntuottaja, Tietoja hakeva järjestelmä, Tietoja tuottava järjestelmä

16.12.2021

Toteutettaessa potilastietojärjestelmiin asiakirjojen haku ostopalvelun järjestäjän rekisteristä ostopalvelutilanteessa, tulee toteutuksissa noudattaa Potilastiedon arkisto: rajapintakäyttötapaukset arkiston ja liittyvän järjestelmän välillä- dokumentin ohjeistusta.

3.7.5.8 Muodosta potilaan hoitoasiakirja ostopalvelutilanteessa

Ostopalvelun järjestäjä valtuuttaa palveluntuottajan arkistoidaan palvelun aikana syntyneet potilasasiakirjat. Palveluntuottajalla on ostopalvelusopimuksen perusteella tiedossa palvelunjärjestäjän rekisteri, jota valtuutus koskee ja johon asiakirjat arkistoidaan. Palveluntuottaja laatii antamastaan palvelusta merkinnät, asiakirjat ja lomakkeet omaan potilastietojärjestelmäänsä ja arkistoi ne sitten ostopalvelun järjestäjän rekisteriin.

Ostopalvelutilanteen päätyttyä palveluntuottajalla ei ole suoraan Potilastiedon arkiston kautta pääsyä ostopalvelutilanteessa tuottamiinsa asiakirjoihin, vaan ne ovat saatavissa ainoastaan luovutuksen kautta.

Taulukko 3.39 Vaatimukset potilaan hoitoasiakirjojen muodostamiseen ostopalvelutilanteessa

Vaatimuksen ID	Vaatus	Pakollisuus	Rooli
Vaatus OPV32	Ostopalvelun toteuttamisen aikana syntyneitä tietoja ei arkistoida palveluntuottajan rekisteriin.	P	Palveluntuottaja, Tietoja tuottava järjestelmä
Vaatus OPV33	Ostopalvelun toteuttamisen aikana tuotetut potilaan asiakirjat tulee arkistoida ostopalvelun järjestäjän rekisteriin.	P	Palveluntuottaja, Tietoja tuottava järjestelmä

16.12.2021

Vaatimuksen ID	Vaatus	Pakollisuus	Rooli
Vaatus OPV34	Palveluntuottaja voi säilyttää ostopalvelutilanteessa syntyneet potilastiedot paikallisesti omassa järjestelmässään vain laadunvalvontaa, tilastointia ja laskutusta varten. Ostopalvelun tuottaja voi korjata palvelun tuottamisen aikana tietojärjestelmäänsä palvelun tuottamisen aikana syntyneitä potilastietoja ostopalvelun valtuutuksen voimassaolon päättymisen jälkeen sekä myös hoitosuhteen päättymisen jälkeen. Mikäli potilaan tietoja haetaan Potilastiedon arkistosta korjausta varten, haku ja korjaus edellyttää voimassaolevaa ostopalvelun valtuutusta tai voimassaolevaa hoitosuhdetta. Ostopalvelun tuottaja ei saa käyttää palvelun tuottamisen aikana tietojärjestelmäänsä syntyneitä potilastietoja potilaan hoitoon ostopalvelusopimuksen päättyttyä.	V	Palveluntuottaja, Tietoja tuottava järjestelmä
Vaatus OPV35	Palveluntuottaja voi pyydettäessä tulostaa potilaalle ostopalvelun tuottamisen aikana syntyneitä hoitoasiakirjoja (edellyttää hoitosuhteen voimassaoloaikaa).	P	Palveluntuottaja, Tietoja tuottava järjestelmä
Vaatus OPV36	Palveluntuottajan järjestelmän tulee tuottaa luovutusilmoitus potilaalle luovutetuista tulosteista ja luovutusilmoitus on tallennettava Potilastiedon arkistoon.	P	Palveluntuottaja, Tietoja tuottava järjestelmä

3.7.5.9 Korjaa tai mitätöi potilaan hoitoasiakirja ostopalvelutilanteessa

Ostopalvelutilanteessa arkistoituja asiakirjoja pitää voida tarvittaessa korjata tai mitätöidä ostopalvelun tuottajan potilastietojärjestelmästä. Arkistopalvelu tarkastaa, että ostopalvelun valtuutus ja hoitosuhteen todentava palvelutapahtuma sallivat muokkauksen.

Ostopalvelun järjestäjä on ostopalvelussa tuotettujen asiakirjojen rekisterinpitäjä, joten tarvittaessa se voi korjata tai mitätöidä asiakirjan. Ensisijaisesti korjauksen tekee kuitenkin

16.12.2021

asiakirjan tuottanut taho, mutta jos se ei jostain syystä ole mahdollista, niin rekisterinpitäjän eli palvelunjärjestäjän täytyy voida varmistaa asiakirjojensa asianmukaisuus.

Taulukko 3.40 Vaatimukset potilaan hoitoasiakirjan korjaukseen tai mitätöintiin ostopalvelutilanteessa

Vaatimuksen ID	Vaatus	Pakollisuus	Rooli
Vaatus OPV38	Ostopalvelun tuottaja ei voi muuttaa järjestäjän tai muiden tuottajien arkistimia hoitoasiakirjoja. Ostopalvelun tuottaja voi käsitellä (korvaus, mitätöinti) ainoastaan itse arkistimia asiakirjoja.	P	Palveluntuottaja, Tietoja tuottava järjestelmä

3.7.5.10 Työnkulku ja herätteet

Ostopalvelun valtuutus -asiakirjan tietosisältöön perustuen voidaan sekä palvelunjärjestäjän että palveluntuottajan järjestelmiin rakentaa herätetoiminnallisuuksia. Herätetoiminnallisuus on yleistermi tilanteelle, jossa teknisellä kyselyllä tai välityssanomalla ilmaistaan jonkin tapahtuman toteutuminen. Tekninen toteutus voi perustua ns. pollaus-menettelyyn, vastinjärjestelmän työntämään herätteeseen tai näiden yhdistelmään.

Ostopalvelun valtuutus -asiakirjan tietosisältö voi näin ollen toimia ammattihenkilöille näytettävien herätteiden yhtenä tietolähteenä. Tunnistettuja tarpeita herätetoiminnallisuudessa hyödynnettäville tietosisällöille ovat mm. seuraavat:

- Palvelunjärjestäjän järjestelmät:
 - Järjestelmä saa tiedon järjestäjän ostopalvelun valtuutukseen merkitsemän palvelutapahtuman tunnisteiden perusteella, onko palvelutapahtuma-asiakirjaan tullut päivityksiä.
 - Järjestelmä saa tiedon tietyn ostopalvelun valtuutuksen perusteella arkistoiduista asiakirjoista palvelutapahtumalle kirjatun ostopalvelun tunnisteiden

16.12.2021

perusteella (niissä tilanteissa, kun palvelutapahtumaa ei ole kiinnitetty ostopalvelun valtuutuksessa eli koko palvelutapahtuma ostetaan ulkoa).

- Palveluntuottajan järjestelmät:
 - Järjestelmä saa tiedon niistä uusista ostopalvelun valtuutuksista, jotka on osoitettu kyseiselle palveluntuottajalle.

Kyseisissä tilanteissa asiakas- ja potilastietojärjestelmän tehtäväksi jää tilanteen havaitseminen (vaati teknisesti haun Potilastiedon arkistosta) ja asianomaisen palveluyksikön/henkilön tilanteesta notifiointi.

Taulukko 3.41 Työnkulkuun ja herätteisiin liittyvät vaatimukset

Vaatimuksen ID	Vaatus	Pakollisuus	Rooli
Vaatus OPV39	Ostopalveluiden tuottaja voi hakea tuotannonohjauksensa tueksi (esimerkiksi herätetoiminnallisuuden perusteeksi) itselleen kohdistetut ostopalvelun valtuutukset ilman potilaan yksilöintiä (kts. vaatus OPV16)	P (Potilastiedon arkisto) V (Palveluntuottaja)	Potilastiedon arkisto Palveluntuottaja
Vaatus OPV40	Ostopalvelun järjestäjä voi hakea ostopalvelun valtuutuksella tuotettuja, Potilastiedon arkistoon päivittyneitä tietoja (hakukriteerinä ostopalvelun valtuutuksessa yksilöity palvelutapahtuma tai palvelutapahtumat, joiden kuvailutiedoissa on ostopalvelun valtuutuksen tunniste).	P (Potilastiedon arkisto) V (Palvelunjärjestäjä)	Potilastiedon arkisto Palvelunjärjestäjä

3.7.5.11 Ostopalvelun valtuutuksen tuottaminen erillisjärjestelmässä

Ostopalvelun valtuutus voidaan tuottaa ostopalvelun järjestäjän käyttämässä palvelusetelejä hallinnoivassa erillisjärjestelmässä. Palveluseteli-järjestelyn eri vaiheet tapahtuvat Kanta-palvelujen ulkopuolella, eikä niitä kuvata tässä dokumentissa. Potilaskohtaisessa

16.12.2021

ostopalvelun valtuutuksessa palveluntuottaja ei ole pakollinen tieto tallennettaessa ostopalvelun valtuutus Potilastiedon arkistoon. Ostopalvelun valtuutus on keskeneräinen siihen saakka, kunnes palveluntuottaja on täydennetty.

Palvelusetelejä hallinnoiva erillisjärjestelmä toimii Kanta-palveluun päin edustamansa terveydenhuollon palvelujen antajan nimissä, jolloin ostopalvelun valtuutuksen arkistointi- ja hakusanoma tulee erillisjärjestelmästä ostopalvelun järjestäjän nimissä ja sen aiheuttamat toimenpiteet kohdistuvat ostopalvelun järjestäjän rekisteriin. Palvelusetelejä hallinnoiva erillisjärjestelmä on siis yhteydessä Potilastiedon arkistoon päin vastaavalla tavalla kuin muutkin palvelunjärjestäjän erillisjärjestelmät.

Erillisjärjestelmä toimii ostopalvelun järjestäjän rekistereissä oman käytön tapaan, eikä kyse ole ostopalvelun valtuutuksia haettaessa luovutuksesta tai arkistoinnissa arkistoinnista toisen rekisteriin. Ostopalvelun valtuutukseen arkistointi tai päivitys erillisjärjestelmästä ei vaadi suostumusta eikä hoitosuhteen varmentamista. Erillisjärjestelmä käsittelee vain ostopalvelun valtuutuksia, eikä sen käyttämillä ostopalvelun valtuutuksen palvelupyynnöillä (PP32 ja PP38) pääse hakemaan tai käsittelemään hoitoasiakirjoja ostopalvelun järjestäjän rekistereistä.

Kaikkien erillisjärjestelmää käyttävien ostopalvelun järjestäjien on ilmoitettava erillisjärjestelmän liityntäpisteen tiedot. Jos erillisjärjestelmä on yhteydessä suoraan Kanta-palveluihin, on Kanta-palvelun teknisessä osoitteistossa oltava tieto siitä, että palvelunjärjestäjän rekisteriin arkistointi sallitaan myös erillisjärjestelmän varmenteella.

Potilastiedon arkisto ei erottele potilastietojärjestelmästä ja erillisjärjestelmästä tehtyjä ostopalvelun valtuutuksia. Potilastietojärjestelmästä on mahdollista hakea ja päivittää erillisjärjestelmän arkistoima ostopalvelun valtuutus ja päinvastoin. Erillisjärjestelmää koskevat käyttötapaukset - Tee ja arkistoi uusi ostopalvelun valtuutus - Korjaa tai mitätöi ostopalvelun valtuutus - Nouda ostopalvelun valtuutus.